

BULLETIN 3/96

Datura stramonium

Národní protidrogová centrála

PRAHA

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

Ročník 1996

Číslo 3

INFORMAČNÍ BULLETIN

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA

PRAHA

Čtvrtletník

O B S A H

1. Pět let protidrogového útvaru České policie

JUDr. Jiří KOMOROUS

2. Zajímavosti z historie České policie III.

Miloš VANĚČEK a redakční rada

3. Durman

Miloš VANĚČEK, NPDC

4. Výběr ze zahraničních informací k problematice drog

Miloš VANĚČEK a redakční rada

5. Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů - současná právní úprava a některé možnosti řešení této problematiky de lege ferenda

Mgr. Martin OMELKA

6. akutní intoxikace způsobené předávkováním drogami v Praze v roce 1995 na základě vyžádaných toxikologických vyšetření.

M. BALÍKOVÁ a kol.

7. Knižní zpravodaj

Miloš VANĚČEK

PĚT LET PROTIDROGOVÉHO ÚTVARU ČESKÉ POLICIE

mjr. JUDr. KOMOROUS

Je pět let hodně nebo málo? Tak by mohla znít první otázka, vážící se následující úvaze, a odpověď na ní zní, že to je relativní.

Specialisté ze všech možných oborů řeknou, že zažili 60 minut, které jim připadaly jako nekonečné a naopak 5 let jako okamžik.

Pro nás, jako policisty pracující v oblasti boje proti drogové kriminalitě je asi odpověď někde uprostřed. Někdy nám připadá, že jsme vlastně nedávno začínali, a někdy, že už tu jsme nekonečně dlouho. Každopádně 1.11.1996 to bude pět let co byl založen speciální centrální policejní útvar policie.

To je fakt a malé výročí, které nutí k zamyšlení, retrospektivě, analýze a určitému zhodnocení s výhledem do další budoucnosti, jak dál.

V následující úvaze se nebudu věnovat analýze kriminogenních faktorů, struktuře drogových zloč. organizací a vůbec oblasti drog. podsvětí, ale pokusím se nastínit zejména jednotlivé fáze vývoje v oblasti policie, vývoje spolupráce jak v ČR, tak v rámci mezinárodní kooperace a směr, kterým bychom se měli podle našeho názoru ubírat.

I.

Z a č á t k y

V roce 1990 se začala velmi rychle měnit drogová scéna v bývalém Československu jako přirozený důsledek společenských změn, celkového uvolnění, ale i vnějších faktorů (tak jak bylo již popsáno v Bulletiněch ročník 1995), kdy všechny tyto vlivy a okolnosti nejprve zvolna, posléze ve velmi krátké době odstartovaly tzv. "drogový boom" na našem území.

Resort MV a policie si poměrně velmi rychle uvědomili nutnost na tuto situaci reagovat, neboť předlistopadový systém tzv. "mládežníků" (specialisté na problematiku mládeže a toxikomanie v tehdejší kriminální službě) a několika metodiků na úrovni FKÚ (Federální kriminální ústředna) se jednak rozpadl, jednak pracoval za zcela jiného právního rámce a proti zcela jiné struktuře drogového podsvětí. Několik detektivů na FKP (Federální kriminální policie - reorganizovaná nástupkyně FKÚ) nemohlo v žádném případě nijak efektivněji ovlivnit rychle se šířící drogovou zločineckou epidemii.

V roce 1990 tedy kromě hrstky detektivů FKP, zde poté ještě bylo jen nově založené protinarkotické oddělení Správy hl.m. Prahy, a to bylo v podstatě vše.

Ukázala se tedy velmi rychle nutnost zřídit a začít budovat centrální, výkonný operativní policejní úřad s dosahem na celé území tehdejší federace, který by se začal efektivně věnovat odhalování drogových deliktů a tr. činnosti v dané problematice na všech úrovních a zároveň se stal i garantem za danou oblast v mezinárodní spolupráci, která si také urychleně vyžadovala partnera.

A tak po krátké přípravné fázi zřizuje tehdejší náměstek federálního ministra vnitra Jan Ruml 1.11.1991 Protidrogovou brigádu Federálního policejního sboru (dále PDB FPS), jako historicky první samostatný, protidrogový specializovaný výkonný útvar policie s celostátní působností.

Vedle toho vzniká v krátké době dále Úřad pro narkotika, který měl původně jaksí zastřešovat policejní složky republikové a federální, celníky a další specialisty, a měl být

jakýmsi koordinátorem v represivní protidrogové oblasti včetně začátku plnění úkolu i strategického informačního a analytického centra.

Nově zřízená PDB FPS byla zatím provizorně umístěna do bývalých prostor FKÚ v Praze 1 a začal se pro ní upravovat objekt pro další působení.

Personálně základ PDB FPS utvořila část vybraných detektivů protinarkotického oddělení Správy hl.m. Prahy a část detektivů tehdejší středočeské úřadovny FKP FPS.

Na zřízení "pražské" PDB navázalo zřízení PDB Bratislava, a připravovalo se zřízení PDB "Morava" s ještě nespecifikovaným místem dislokace.

Malý a mladý kolektiv PDB FPS začal ve velmi krátké době o sobě dávat znát a velmi rychle připravil jednu z prvních větších akcí té doby, akci "BUMERANG", která byla zaměřena a posléze paralyzovala alespoň na určitý čas drogové podsvětí v přípražské průmyslové aglomeraci Kladno, nebo akci "BÁRA" proti prvním mezinárodním zločineckým arabským seskupením.

Velmi rychlý, razantní a vcelku úspěšný "rozjezd" PDB FPS se však začal posléze zpomalovat.

Toto "zpomalení" bylo vyvoláno dvěmi základními faktory. Za prvé to byla existence stále silnějších slovenských snah o osamostatnění, která se již v roce 1991 resp. 1992 odrazila v podstatě v samotném vývoji a existenci bratislavské PDB, tedy de facto v nemožnosti pražské PDB hlouběji ovlivňovat situaci na území mimo Čechy a Moravu, a je nutno přiznat, že v podstatě i na Moravě, neboť vzhledem k početním stavům, skoro nulové technické vybavenosti tehdejší PDB se tak v podstatě činnost PDB mohla projevit pouze v Praze a středočeském kraji.

Za druhé to bylo systémové "nedotažení" v rámci resortu a ponechání problematiky drog ještě jak v působnosti FKP, tak Správy hl.m. Prahy. Nebylo stanoveno, kdo, co a jak bude v dané oblasti dělat, a počáteční zmatky, kdy se např. na případ odhaleného "polykače" na letišti Praha-Ruzyně sjely i čtyři policejní složky (kriminální Prahy 6, detektivové FKP, detektivové PDB, zbylí detektivové protinarkotického oddělení Správy hl.m. Prahy) postupně přerostly v nezastírané vzájemné nesympatie a lobismus. Dotyčné útvary, bez rozdílu, nespolečně pracovaly, zatajovaly si informace, což vedlo k tomu, že buď všichni dělali izolovaně na téže cause, nebo naopak nikdo.

Specialisté GŘC, nejbližší partner policie v oblasti represe mimo resort MV nevěděli s kým a co mohou dělat, totéž se týkalo zahraničních partnerů, a do toho všeho ještě tu a tam začal integrovat Úřad pro narkotika, čímž vrcholil celkový dekoordinační zmatek.

Je nutno zdůraznit, že ještě v závěru federálního období republiky se projevila velmi pozitivní snaha FMV tento problém vyřešit zřízením Protidrogové policie FMV, která by v sobě zahrnuje všechny protidrogové části různých útvarů policie federální i republikové a ukončila tento nefunkční stav.

Ale pro již pokročilý stav rozpadu federace a poměrně negativní reakci zejména tehdejší FKP tato snaha již nenašla svého naplnění a PDB de iure zanikla. Ne však de facto.

II.

Mezidobí

Po zániku PDB 90% policistů tohoto útvaru přešlo pod republikovou policii a začalo se intenzivně připravovat na vznik a pokračování PDB v nových podmínkách, jak už bylo v té době jasné, v samostatné České republice. A tak v roce 1993 se vznikem České republiky vzniká Ústředna kriminální policie a v jejím rámci v Útvaru organizovaného zločinu a zpravodajství navazuje na činnost PDB FPS odbor drog, jako fakticky česká policejní protidrogová centrála.

Vedení policie a MV počátkem roku 1993 na základě analýzy nedostatků a nefunkčnosti z období 1991-92 realizovalo velice podstatnou věc. Rozhodlo o spojení všech bývalých federálních i republikových výkonných protidrogových policejních součástí do jednoho pracoviště, a dalo možnost zařadit se do toho pracoviště všem pracovníkům z uvedených útvarů, čímž byl vyřešen jeden z kardinálních problémů předchozích let, dekoordinace, nekooperace a roztržičnost v dané oblasti.

V rámci nové české "protidrogovky" tak byly položeny první základy k hlubší specializaci jednotlivých částí tohoto pracoviště např. na tzv. Balkánskou cestu, na domácí nelegální laboratoře na pervitin a další. Mimo to, se již na tomto pracovišti objevují základy analyticko-informačního pracoviště, speciální skupiny odborníků a vzniká i pracoviště pro koordinaci, výcvik a mezinárodní aktivity v protidrogové oblasti.

Je tedy možné konstatovat, že na centrální úrovni byly položeny základy vrcholného protidrogového garanta za danou problematiku.

V podstatě okamžitě se odrazil tento fakt ve vynikajícím vzestupu spolupráce policie a celníků, kteří tak poprvé dostali jednoznačně identifikovaného partnera v policii ČR a byly vytvořeny předpoklady budoucí společné pracovní skupiny (dále SPS) policie a celníků.

Začínají první kooperativní vazby s MZ - Inspektorátem pro OPL - zárodky příští další SPS "PREKURSORY".

Odbor drog začal realizovat první závažné případy mezinárodního charakteru a začal se stávat jasným partnerem i pro zahraniční protidrogové služby.

Přetrvávají však dva nedostatky ještě z federálního období.

Prvním z nich byla NDIS (Národní drogová informační služba). Úřad pro narkotika, který byl založen v závěru federace v podstatě nikdy nenašel uplatnění, ale přesto zde zůstávala myšlenka, že by měl ještě mimo resort policie existovat jakýsi koordinační a strategický analytický uzel, kam by měly proudit veškeré informace z drogové oblasti, zde by byly podrobovány analýze, a bylo by rozhodováno komu, kam a co bude dále redistributováno. V podstatě hned od počátku (r. 1993) se začaly projevovat nedostatky tohoto modelu.

NDIS se snažila mimo svoji působnost zasahovat do tzv. "živých" oper. věcí, bez koordinace s policejní protidrogovou centrálou projednával vytrženě z kontextu záležitosti se zahraničními službami, přičemž na druhé straně ani nezačala plnit svoji úlohu strategické analytiky.

Výsledkem tedy byla opět dvojkolejnost a dekoordinační prvky.

Druhým z nich byla trvající absence vnitroresortního předpisu, který by přesně stanovoval, kdo, co a na jaké úrovni v policii bude zpracovávat v oblasti drog, přesto, že návrhy na řešení dané oblasti byly tehdejšími odborem drog vytrvale předkládány.

Vedení policie a resortu MV zhodnotilo opět daný stav a koncem roku 1994 připravilo rozhodnutí, které vedlo zatím k dosažení nejvyššího stupně v organizaci a vývoji protidrogové policejní služby.

III.

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA

Na přelomu 1994/95 proběhla reorganizace tehdejší Ústředny kriminální policie v nové útvary, z čehož nejpodstatnější změna týkající se "protidrogovky", byla akceptace analýzy nevyhovující existence dvou protidrogových policejních služeb na centrální úrovni a nevhodnost odtržení drog. analytiky od protidrogového výkonu.

Vedení policie a resortu MV tedy opět velmi vhodně upravilo organizaci protidrogového výkonu pol. služby tím způsobem, že zrušilo poslední dekoordinační prvek v

protidrogové policejní službě na centrální úrovni - NDIS a spojením úkolů a organizace NDIS a bývalého odboru drog ÚKP vytvořilo Národní protidrogovou centrálu, která se stala součástí samostatného Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie.

Národní protidrogová centrála ÚOOZ (dále NPDC) byla posílena tabulkovými počty a její vnitřní struktura a organizace byla přizpůsobena novým úkolům centrálního policejního garanta za boj proti drogám jak v ČR, tak v mezinárodní kooperaci a to v oblasti přímého výkonu, koordinace, dokumentace, analytiky a informací.

Okamžitě se tento krok pozitivně odrazil v mezinárodní spolupráci, která obratem zaznamenala velmi vzestupnou tendenci od aktivní účasti ve stálých mezinárodních pracovních skupinách až po operativně zakládané mezinárodní koordinační a součinnostní týmy k řešení jednotlivých konkrétních caus, s vyústěním v konkrétní realizace pachatelů tr. činnosti.

Vnitřní struktura NPDC byla přizpůsobena nově jednak úkolům, které před ní po reorganizaci vstaly a jednak vůči protivníkovi, organizovanému zločinu, který má za úkol NPDC potírat.

Naplno se "rozjely" meziresortní společné pracovní skupiny s celníky a IOPL MZ.

Velmi dobré vztahy se ještě zkvalitnily zejména s KÚ, s NÚI, s ÚV ČR a dalšími útvary policie.

Konkrétním odrazem vhodnosti níže uvedených opatření byl nárůst objasnění trestné činnosti po linii drog jak v ČR, tak v mezinárodní kooperaci zejména ve skutkových podstatách vyšší a vysoké společenské nebezpečnosti.

Velmi uspokojivě se začala rozvíjet i spolupráce a účast NPDC v oblasti prevence, ať už formou vlastní publikační činnosti nebo samotnou účastí na akcích, přednáškách, protidrogových meziresortních projektech apod.

Dá se tedy konstatovat, že NPDC zatím dosáhla od r. 1991 svého nejvyššího stupně jak strukturálního, tak organizačního.

Velmi potěšitelně se tento fakt odrazil mimo jiné i tento rok na 22.zasedání šéfů Národních protidrogových centrál na generálním sekretariátu v Lyonu, kde byla česká NPDC pochvalně zmíněna jako jedna z velmi dobrých protidrogových jednotek Evropy a z bývalého východního bloku jako nejlepší.

Na druhé straně je ovšem nutno zdůraznit, že organizační výstavba dalších special. stupňů policie probíhá pomalu a stále chybí vnitroresortní předpis, který by jasně formuloval a stanovoval povinnosti, příslušnost a oprávnění jednotlivých složek policie ČR v dané oblasti.

IV.

"D a l š í s m ě r" ?

Domníváme se, že vzhledem ke stavu v drogové oblasti, který nyní je, by se měla Národní protidrogová centrála stát jednou ze samostatných služeb kriminální policie se svými oblastními expoziturami. Co nás vede k těmto závěrům?

NPDC je dnes v ČR ale i v zahraničí vnímána jako vysoce specializované pracoviště Policie ČR s dobrou prestiží a efektivností. V současnosti se však dostala na hranici, kterou nelze bez zásadních strukturálních opatření překonat.

1. NPDC se zabývá všemi formami trestné činnosti v souvislosti s nelegálním obchodem s OPL, tzn. od "klasické" kriminality až po vysoce organizované formy.

2. NPDC

- a) se široce podílí na činnostech v oblasti prevence, výchovy, vzdělávání apod.,
  - b) je členem specializovaných protidrogových skupin, orgánů, komisí apod., které se zabývají činností s "dopadem" na celou Policii ČR.
3. Pro žádnou jinou formu trestné činnosti (problematiky) nejsou zřízené i v rámci mezinárodního společenství specializované instituce a orgány tak, jak je tomu u drog (UNDCP, HONLEA, EUROPOL, STAR, Jihovýchod atd.).

Tyto všechny skutečnosti nás vedou k závěru, že pro období současné drogové epidemie, kterou je ČR zasažena, by bylo nejvhodnější NPDC vyčlenit jako samostatnou službu kriminální policie s přesně definovanou odpovědností a úkoly pro zlepšení a zefektivnění postupu policie proti nelegální výrobě, obchodu a šíření OPL jak v ČR, tak v rámci mezinárodní kooperace.

Současně tak také definovat jednoznačného partnera i v oblasti protidrogové prevence a meziresortních aktivit.

ZAJÍMAVOSTI Z HISTORIE ČESKÉ POLICIE

Miloš Vaněček, NPDC

Zpráva o boji proti nedovolenému obchodu omamnými jedy ze 17. listopadu 1931.

Boj proti nedovolenému
obchodu omamnými jedy.

Z p r á v a .

Požíváním omamných prostředků, jmenovitě opia, morfia a kokainu, bylo v kulturních státech západních před válkou jen řídkým zjevem. Ve východních zemích bujelo toto zlo již od dávných dob a bylo to zejména narkotikum známé pod jménem "hašiš", jehož užívání rozšířilo se téměř v celém světě mohamedánském. Kromě hašiše holdovali tamnější obyvatelé i požívání jiných omamných jedů, zejména opia a morfia. Zhoubné následky takového opojného požívání pro zdraví lidské byly již tehdy známy a proto počaly úřady proti tomuto zlu vystupovati. V Egyptě byli to zejména kalifové, kteří požívače trestali i tresty tělesnými. Kromě toho byly v jedné době veškeré zahrady, v nichž byly pěstovány rostliny, používané k výrobě omamných prostředků, z úředního nařízení zničeny. Těmto opatřením nepodařilo se však toto hluboce zakořeněné zlo vymístiti, nýbrž jen omeziti. Ze zemí východních bylo toto zlo zavlečeno i na západ. Počátkem dvacátého století počínají se již zhoubných následků požívání těchto omamných prostředků všimati i vlády států západních, až konečně po dlouhých průtazích dochází v roce 1909 ku svolání mezinárodní komise Šanghajské, kde byla ujednána různá ustanovení, čelící k zamezení tohoto zla.

Dalším krokem k postupnému potlačování požívání opia, morfia a kokainu, jakož i jiných drog, připravovaných neb odvozovaných z látek, které dávají nebo mohou dáti příležitost k podobnému zneužívání, bylo rozhodnutí několika států svolati do Haagu novou světovou konferenci, na kteréž dne 23. ledna 1912 byla ujednána pro mezinárodní boj proti používání těchto narkotik tak zvaná "mezinárodní opiová konvence". - Po vypuknutí světové války i v dobách poválečných užívalo se opojných prostředků téměř po celém světě. Různými strastmi, které přináší s sebou válka, byla vyvolávána u mnohých jednotlivců duševní rozháranost, ve které lidé i inteligentní hledali prostředek, který by je alespoň na chvíli zbavil trampoty a sahali v takových stavech rozpoložení mysli k opojným prostředkům, netušíce ani, že i jediným požitím jich vydávají se nebezpečí státi se jeho otroky.

Nejrozšířenějším opojným prostředkem je za našich dob kokain, jehož se užívá šňupáním kokainového prášku, řidčeji již šňupáním koncentrovanějších roztoků. U osoby, která dosud tohoto omamného prostředku neznala, je potřebí vždy delší doby, nežli se dostaví u ní po požití opojení. U lidí již tomu navyklých, postačují již k dosažení účelu toho dávky menší. Účinky kokainu jsou velmi záladné; po dosažení příjemných pocitů a živé obrazotvornosti dostavuje se později celková zmalátnělost a konečně i hluboký spánek. Osoba, tomuto moru propadnuvší, jest pro další svůj život ztracena, nenastane-li včas odborné léčení v sanatoři anebo i v ústavu choromyslných.

Ratifikaci shora zmíněné opiové konvence Haagské jménem ČSR nahradila vzhledem k ustanovením mírové smlouvy Versaillské československá ratifikace posléze zmíněné mírové smlouvy. Mezinárodní působnosti pro ČSR nabyla tato konvence teprve 10. ledna

1920. Kromě naší republiky nabyla konvence ta působnosti ještě v 35 státech. K této konvenci byl vydán pak v Československu teprve dne 18. června 1925 prováděcí zákon, dle něhož dozor na výrobu, dovoz, prodej, rozdělování a vývoz látek omamných byl svěřen úředním lékařům politických úřadů první instance. Za účelem účinného potírání nedovoleného obchodu narkotiky byly zřízeny v jednotlivých zemích zvláštní ústřední úřady - **v Československu ústředna pro potírání nedovoleného obchodu omamnými prostředky u policejního ředitelství v Praze*** - která vede příslušná statistická data a přijímá zprávy o všech závadných případech, které jí **dodávati jsou povinni všichni úřední lékaři**, pověřeni dozorem nad omamnými látkami.

Ač prováděcí ustanovení Haagské úmluvy přinesly na poli tom dobré výsledky, přece bylo konstatováno, že podloudnictví a zneužívání omamných látek v úmluvě uvedených, pokračuje ve velké míře a že toto může býti potlačeno jen účinným zmenšením pěstění a výroby těchto látek a bedlivějším dohledem na mezinárodní obchod. K tomuto účelu byla svolána do Ženevy druhá opiová konference, obeslaná 36 státy, která dne 19.II. 1925 ujednala zvláštní konvenci, stanovící doplňující ustanovení pro účinné potírání shora zmíněného zla. Dle této konvence zavázal se každý smluvní stát, že bude stíhati přiměřenými tresty porušení zákonů a nařízení, jež se vztahují na provádění ustanovení této úmluvy a zavazuje se zavést příslušná zákonodárná opatření. Státy oznámí si pak navzájem prostřednictvím generálního sekretáře Společnosti Národů svoje zákony a nařízení. Spory, které by vznikly mezi smluvními státy o výklad nebo provádění této úmluvy a které by nemohly býti rozřešeny cestou diplomatickou, mohou sporné státy před jakýmkoliv řízením soudním nebo rozhodčím předložit za účelem dobrého zdání technickému orgánu, který určí Rada Společnosti Národů. Nepodaří-li se spor takový rozřešiti na základě dobrého zdání tohoto technického orgánu, bude spor ten vznesen k žádosti jednoho ze smluvních sporných států na Stálý dvůr Mezinárodní spravedlnosti.

Touto smlouvou stanoveno též " Stálé ústřední komité", skládající se z 8 členů, jmenovaných na pět let Radou Společnosti Národů, které shromažďuje zprávy, smluvními státy jemu dodávané a dohlíží vůbec na pohyb mezinárodního obchodu. Jestliže komité to na základě jemu dodaných zpráv sezná, že určitá země shromažďuje přílišné množství látky, uvedené v této úmluvě a hrozí takto se státi střediskem obchodu, může žádati prostřednictvím generálního sekretáře Společnosti národů dotčenou zemi o vysvětlení. Není-li toto vysvětlení dostatečným, upozorní toto komité na to všechny smluvní státy i Radu Společnosti Národů.

Tato ženevská úmluva byla ratifikována také v ČSR. Kromě Československé republiky ratifikovalo konvenci tu dosud ještě 41 stát.

Okolnost, že zneužívání omamných prostředků po světové válce rozšířilo se po celé zeměkouli, byla příčinou, že otázka ta byla předmětem porad Mezinárodní kriminálně-policejní komise a rovněž i mezinárodních kriminálně-policejních kongresů. Již první mezinárodní policejní kongres, konaný v roce 1923 ve Vídni, zabýval se otázkou potírání nezákonného obchodu omamnými jedy a také třetí mezinárodní policejní kongres, konaný ve dnech 25. - 30. září 1930 v Antverpách, zařadil tuto otázku mezi svá projednávání. Posléze zmíněný kongres, jehož se zúčastnilo celkem 139 vládních delegátů, zastupujících celkem 26 států, mezi nimi i ČSR, doporučil přítomným delegátům, aby v zájmu účinného potírání nedovoleného obchodu omamnými jedy, hleděly jejich vlády přiblížiti se mezinárodním ujednáním v těchto oborech :

- a) **v sjednocení skutkových podstat a trestních ustanovení pro mezinárodní nezákonný obchod omamnými jedy a sice za tím účelem, aby byla vyloučena možnost, že skutky, jež v jedné zemi se stíhají trestem, nemohly by v jiné zemi**

---

* nyní *Všeobecná Kriminální ústředna u policejního ředitelství v Praze (poznámka Rady Vaňaska)*

pro nedostatek příslušných zákonných ustanovení zůstatí beztrestny anebo že výměr a způsob trestu jimiž týž zločin v různých zemích se trestá, byl rozdílný /ku př. v jedné zemi týž delikt jest stíhán jako zločin, v jiné, kde po případě spolupachatel jest přistižen, jest trestán toliko pro přestupek/;

- b) přijetí nezákonného mezinárodního obchodu omamných jedů do smluv extradičních
- c) dosavadní tarifování zakázaných omamných jedů má býti nahrazeno jiným systémem, ježto kongres dospěl k přesvědčení, že dosavadní system listin o zakázaných produktech následkem stálého chemického pokroku umožňuje dalekosáhlé obcházení předpisů těch.

Dosažení těchto mezinárodní ujednání jest možno dle náhledu kongresu jen za součinnosti Společnosti Národů.

Zmíněný kongres doporučil dále, aby v jednotlivých zemích byly zřízeny k potírání tohoto obchodu zvláštní zemské centrály u bezpečnostních úřadů se zvláštní mocí exekutivní anebo alespoň za účely evidenčními. Kongres považuje dále za nutné zřízení zvláštní mezinárodní kanceláři pro záležitosti, týkající se omamných jedů, která vede evidenci všech případů pašování těchto jedů mezinárodního významu, evidenci všech při tom používaných triků, sbírku podobizen, daktyloskopických karet a popisu osob, přicházejících v tomto směru v úvahu. Toto mezinárodní bureau bylo zřízeno již u mezinárodní kanceláře policejního ředitelství ve Vídni v červnu 1928.

Kongres vzal na vědomí, že zvláštní komise S.N. pro obchod opiem a jinými omamnými prostředky, projevila úmysl, že ku svým poradám tohoto druhu přizve vždy zástupce Mezinárodní kriminálně-policejní komise jako znalce. Kongres klad také velikou váhu na to, aby v případě, že by zástupce některé země shora zmíněné opiové komise nebyl policejním odborníkem, byl tomuto zástupci k podpoře přidělen policejní odborník.

U S.N. stávající tak zvaná "poradní opiová komise" /Commission consultative/ pozvala skutečně Mezinárodní kriminální komisi ku svému 14. sezení, které bylo konáno ve dnech 9. ledna až 7. února 1931 v Ženevě. Mezinárodní kriminálně-policejní komise vyslala k tomuto sezení tři své členy. Předmětem porad byl zejména návrh mezinárodního ujednání ohledně omezení výroby a uspořádání rozdělení omamných jedů. V komisi té byly také zkoumány roční výkazy jednotlivých vlád, týkající se omamných prostředků nedovoleného obchodu s nimi jako pašování kokainu z nejzazšího východu do Indie, Egypta i jiných zemí, zřízení černých listin osob, obchodem tím neoprávněně se zabývajících, a bylo též jednáno o úpravě poměru spolupráce mezi poradní opiovou komisí a bezpečnostními úřady za účelem omezení nedovoleného obchodu.

Při jednání této komise bylo mimo jiné také zjištěno, že ženevskou opiovou konvencí z roku 1925 - jak již zpředu podoknuto - ratifikovaly dosud 42 státy. Naproti tomu 4 státy, jež jsou členy S.N., a pak velká skupina států latinské Ameriky konvencí tuto dosud neratifikovalo, ačkoliv bylo by si přáti vzhledem k tomu, že požívání narkotik je rozšířeno po celém světě, aby konvence ta nabyla platnosti v celém světě. V komisi bylo poukazováno zejména na základě materiálu, předloženého sekretariátem S.N. nato, jakou měrou se rozmohl zejména v letech 1926 - 1929 neoprávněný obchod omamnými jedy, jak naproti tomu od počátku roku 1930 nastal náhlý obrat, zejména proto, že tato Ženevská konvence vstoupila v platnost ve všech zemích Evropy, vyrábějících tuto narkotika, vyjma Turecka.

Naproti tomu v Turecku, které není ani členem S.N., ani nepřistoupilo k opiové konvencí, právě naopak počalo se vyráběti morfium a heroin ve zvýšeném množství a byl odtud vyvážen přes Egypt.

Boj proti omamným jedům může býti veden jen spoluprací všech zemí, úpravou jednotného zákonodárství a zostřením trestů. Licenční povolení dlužno udíletí jen firmám,

požívajícím dobré pověsti a povolení ta mají jim býti ihned zrušena, prokáže-li se takové firmě, že se zúčastnila nedovoleného obchodu. Osobám, které jsou známy jako neoprávnění obchodníci omamnými jedy, nemají býti vystavovány ani dovozní ani vývozní certifikáty. Komise rovněž uvažovala o tom, zda osobám podezřelým z takovýchto obchodů, nemá býti odpíráno vydání cestovních pasů a viz, po případě zda pasy jim již vydané, nemají býti anulovány.

Zástupcové Mezinárodní kriminální komise, kteří - jak již vpředu uvedeno - k této komisi byli přizváni, doporučovali, aby potírání neoprávněného obchodu omamnými jedy bylo upraveno s hlediska trestně-právního a policejního stíhání podobným způsobem jako se stalo při potírání penězokazectví, t.j. aby obchodu tomu bylo čeleno mezinárodní konvencí. Vzorem by mohla býti konvence protipenězokazecká, ujednaná dne 20. dubna 1929 v Ženěvě, která jmenovitě, pokud se týče policejního stíhání a dozoru, má na zřeteli zřízení policeních centrálních úřadů v jednotlivých státech, jich úzký kontakt jednak mezi sebou, jednak s policejními úředníky vlastní země a konečně případně i zřízení mezinárodního centrálního bureau. Dozor nad nedovoleným obchodem mohl by býti také upraven analogicky se zmíněnou konvencí.

Členové Mezinárodní kriminálně-policejní komise vypracovali na pozvání opiové společnosti také příslušný elaborát, jak vysvítá z přílohy B a C.

Zástupci kriminální komise ve svém návrhu uvedli obdobně jako při penězokazectví také neoprávněný obchod omamnými jedy za delikt mezinárodní, t.j. delikt, který vyžaduje mezinárodního zákroku a proti němuž jest postupovati ve všech zemích dle jednotných trestně-právních norem.

Opiová komise přidělila jednotlivé otázky věci té se týkající, jakož i návrh zástupců Mezinárodní kriminální komise ke studiu zvláštnímu ad hoc zřízenému subkomitétu; toto subkomité zasedlo také skutečně v květnu 1931 u příležitosti svolání tak zvané "limitační konference" - o níž se děje zmínka později - ku svým poradám, jichž výsledek byl prozatím ten, že sekce pro obchod opiem a jiné sociální otázky, stávající již u generálního sekretariátu S.N., rozeslala všem členům poradní opiové komise a zástupcům Egypta, Kanady a Spojených Států Severoamerických, kteří k příslušným poradám byli přibráni, za účelem předložení jejich nadřízeným vládám zvláštní m e m o r a n d u m k tomu cíli, aby zvěděla do 1. prosince 1931 jejich stanovisko ve směru tom. Dle toho, jak tento rok dopadne, vypracuje zmíněná sekce pro obchod opiem zvláštní dotazník, který pak zašle všem vládám.

Zmíněné memorandum obsahuje zejména tyto otázky :

1. *jest možno změnití ustanovení trestního práva jednotlivých států - zda se jedná o ustanovení všeobecného trestního zákona nebo jiných zákonů - tak aby některá v úmluvě vyjmenovaná jednání /činy/ podléhala trestu ?*
2. *připouštějí stávající již extradiční smlouvy a skutečně přítomná prakse assimilaci všech v úvahu přicházejících deliktů na případy extradice ?*
3. *schvalují vlády navržená již ustanovení ohledně organisace policie jakož i zamýšlené řízení mezinárodní spolupráce ohledně pátrání ?*

Mezinárodní kriminální komise usnesla se při svém posledním zasedání v Paříži ve dnech 28.-30. září 1931 na tom, že shora zmíněné otázky mají býti zodpověděny následujícím způsobem :

ad 1./ K otázce první jest zásadně přisvědčiti s výhradou, že stanovení pojmu skutkových podstat, které pro mezinárodní ujednání přicházejí v úvahu, musí býti ještě přezkoumáno odborníky, jmenovitě takovými, kteří jsou znalí mezinárodního trestního práva;

ad 2./ zařadění skutkových podstat, které mají být přijaty do zamýšleného ujednání, mezi delikty, jež by opravňovaly k extradici, nestojí v odporu ke stávajícím již smlouvám extradičním a jest jen doplňkem těchto smluv;

ad 3./ otázku třetí jest zodpověděti kladně bez jakéhokoliv omezení.

Zástupcové oněch států, které jsou zastoupeny v poradní opiové komisi /Commission consultative/, mají ve smyslu usnesení, přijatého kriminální komisí v Paříži, u svých vlád zasaditi se o to, aby příslušná odpověď na shora zmíněné memorandum sekretariátu S.n., vyzněla ve smyslu uvedeného shora.

Členové všech států, zastoupení v kriminální komisí, mají pak svým vládám doporučiti přijetí navržené konvence k potírání neoprávněného obchodu omamnými jedy.

Ještě před již dříve zmíněným 14. zasedáním poradní opiové komise, která - jak dříve podotknuto - se konala v Ženevě mezi 9.lednem až 7.únorem 1931, svolala k návrhu opiové komise Rada Společnosti Národů zvláštní konferenci zástupců zemí a továrníků, vyrábějících omamné jedy, na říjen a listopad 1930 do Londýna, jež měla pojednati o opatřeních, nutných pro rozdělení kontingentů mezi země vyrábějící a pro přiměřený příděl výrobků zemím konsumujícím. Tato londýnská konference, již byl předložen také plán opiové komise, předložený později při zasedání ženevském v lednu 1931, vypracovala pak návrh zamýšlené konvence ohledně omezení výroby a rozdělení úpravy omamných jedů. Její usnesení, které od původního návrhu opiové komise, předloženého Radě S.N., se odlišovala, tvořilo pak základ jednání tak zvané "limitační konference", jež byla svolána dne 27. května 1931 do Ženevy a trvala do 13. července 1931. Konference tato byla při zahájení obeslána 54 státy, jichž počet během jednání stoupl na 57. ČSR byla rovněž zastoupena.

Pro jednání této konference tvořil základ projekt, vypracovaný opiovou komisí, ač zástupcové různých států podali také návrh zvláštní, opírající se o poměry, panující v jejich vlastních zemích, jmenovitě pokud se týče pěstění příslušných rostlin. Po mnohých debatách, které se týkaly jednotlivých omamných jedů, jich přípravy, jich přeměny, jakož i otázky, kterak naložiti se zabavenými omamnými jedy, došlo dne 13. července 1931 k tak zvané **l i m i t a č n í k o n v e n c i**.

Tato konvence skládá se z protokolu a závěrečného aktu. Konvence obsahuje celkem 34 články a je rozdělena v 7. kapitol. Prvá kapitola obsahuje definice drogů, na něž se konvence vztahuje. Rozeznává dvě skupiny drogů, z nichž prvá pojednává o pravých omamných jedech a druhá obsahuje drogy, které mohou být v omamné jedy přeměny. Druhá kapitola pojednává o tak zvaných rozpočtech /evaluations - estimates/, které mají vlády nejpozději do 1. srpna každého roku předkládati pro příští rok stálému opiovému centrálnímu komitétu a jež mají obsahovati přesně vyčtené množství omamných jedů, které ta která země bude pro svou potřebu potřebovati. Rozpočty ty budou se překládati zvláštnímu kontrolnímu orgánu, který má být u S.N. zřízen a jenž sestává ze čtyř členů, z nichž jednoho jmenuje poradní opiová komise, druhého stálé opiové centrální komité, třetího "Institut d' Hygiene publique" v Paříži a čtvrtého "Comité d' Société des Nations". Třetí kapitola pojednává o tak zvané "limitaci výroby". Čtvrtá kapitola obsahuje různé záповědi a obmezení, jimž výroba různých omamných jedů podléhá a různá ustanovení ohledně dovozu a vývozu těchto výrobků. Kapitola pátá pojednává o kontrolních opatřeních, při nichž velmi důležitá role připadá již shora zmíněnému stálému centrálnímu opiovému komité. Kapitola šestá a sedmá obsahuje různá ustanovení povahy administrativní i všeobecné.

Závěrečný akt této konvence obsahuje několik doporučení, z nichž zmínky zasluhuje zejména ono, jež se vztahuje na ujednání mezinárodní konvence k potírání podloudného obchodu omamnými jedy dle vzoru ženevské konvence protipenězokazecké z roku 1929.

Limitační konvenci podepsalo do 30. července 1931 celkem 36 států, mezi nimi i ČSR.

Jak z uvedeného jest patrné, lze boj proti nedovolenému obchodu omamnými jedy úspěšně vésti tenkrát, když veškeré úřady, pověřené dozorem a stíháním případů mezinárodního významu, budou podávati zprávy o případech, v jejich okresech se vyskytnuvších, příslušným zemským centrálam a tyto pak mezinárodní kanceláři pro záležitosti, týkající se omamných jedů, zřízené u policejního ředitelství ve Vídni. Tato posléze jmenovaná kancelář zpracovává došlý materiál podobně jako činí poradní opiová komise a stálé centrální komité. Kdežto komité upotřebí docházející statistický materiál pro zavedení příslušného pátrání, má poradní opiová komise k dispozici nejen dosažené výsledky příslušných šetření, nýbrž i mimořádně důležité informace, jež docházejí sekretariátu S.N. a jím samým jsou zpracovávány. Tímto způsobem je umožněn opiové komisi zaujmout vždy stanovisko k různým důležitým problémům a dle toho pak dále postupovati. Tato činnost zdá se na prvý pohled býti totožnou s činností, která přísluší mezinárodní kanceláři pro omamné jedy ve Vídni. Rozdíl však spočívá již v tom, že mezinárodní bureau vztahuje se pouze na nedovolený obchod s hlediska policejního za použití všech příslušných method kriminálně-technických, kdežto obor působnosti opiové komise, která materiál zpracovává s jiných hledisek odborných, je mnohem širší, neboť ten neomezuje se jen na otázky nedovoleného obchodu omamnými jedy.

V ČSR zřízená ústředna pro potírání nedovoleného obchodu omamnými prostředky u policejního ředitelství v Praze, podává o jednotlivých případech takového obchodu mezinárodního významu, zprávy shora zmíněné kanceláři ve Vídni a kromě toho každoročně předkládá přehlednou zprávu o všech případech, týkající se podloudného obchodu omamnými jedy, ministerstvu veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy, které pak materiál ten dodává prostřednictvím ministerstva zahraničních věcí sekretariátu Společnosti Národů.

V Praze, dne 17. listopadu 1931.

Vaňásek

Poznámka redakční rady : jedná se o doslovný přepis původní zprávy, nebyly prováděny žádné pravopisné, stylistické ani jiné úpravy textu.

D U R M A N

Miloš Vaněček - NPDC

V poslední době se v tisku čas od času objeví zprávy, že se mladí lidé otrávilí *durmanem*.

Durman je rostlina čeledi lilkovitých. Durman obecný (*datura stramonium*) je jednoletá až 1 metr vysoká bylina s větveným kořenem a silnou vidlanovitě rozkladitou lodyhou. Listy má řapíkaté, podlouhle vejčité a chobotnatě zubaté. Jsou až přes 20 cm velké a nepříjemně páchnou. Krásné bílé květy vyrůstají jednotlivě v rozsochách nebo na konci větví. Mají trubkovitý pětizubý kalich a nálevkovitou pěticípou korunu až 8 cm dlouhou. Plod je silně ostnitá, asi jako ořech velká, mnohosemenná tobolka. Některé odrůdy mají plody bez ostnů. Semena jsou ledvinovitá, tmavohnědá a dolíčkovaná. Kvete od června do září.

Účinné látky a působení

Rostliny obsahují především alkaloidy (list i semeno až 0.5%), hlavně hyoscyamin, popřípadě atropin a skopolamin. Hyoscyamin převládá v době květu. Jsou to látky téměř stejné jako u rulíku a blínu. Účinné látky zasahují četné kruhy nervové soustavy. V léčivých dávkách omezují sekreci slinných a brochiálních žláz, omezují tvorbu žaludečních šťáv, zpomalují střevní pohyby a uvolňují hladké svalstvo. Velké dávky vyvolávají pocit sucha v ústech, pak stavy silné podrážděnosti a hluboký spánek narkotického rázu, který končí smrtí z obrny dýchacího ústrojí.

Účinky durmanu nejsou známe pouze v současnosti. Mnoho rostlin z rodu *datura* (durman) má dlouhou tradici ve spojení s magií a medicínou a kromě toho byl jeho halucinogenní a léčebný potenciál objeven nezávisle na Starém kontinentě a v Novém světě. Starý kontinent si vážil léčebných schopností durmanu, zatímco kontinent "Nový" ho spojoval především s magickými a náboženskými obřady.

V nejstarších pramenech psaných sanskrtem se s názvem tohoto rodu setkáme v podobě *dustura*. Avicena, perský lékař z 11. století, zase hovoří o léčivých a halucinogenních vlastnostech rostliny *datora* nebo *tatora*. V Asii se *Datura metel* a *Datura fastuosa* používaly k léčbě téměř všech chorob či poruch, včetně horečnatých onemocnění, duševních poruch, srdečních chorob a zápalu plic, výsledky takové léčby však nebyly valné. Ve spojení s konopím (*Canabis*) a vínem však tyto rostliny tvoří vhodné anestetikum pro chirurgické zákroky. Halucinogenní potenciál hyoscyaminu však nebyl dostatečně znám, semena durmanu ve směsi s konopím se kouřila pro potěšení a s cílem předpovědět budoucnost. S těmito praktikami se v Indočíně a v některých částech Afriky setkáváme dodnes.

Nejrozšířenějšího uplatnění jako posvátná rostlina se durman dočkal v Novém světě. V Jižní Americe se vyskytuje celá řada druhů - *Datura suaveolens*, *Datura aurea*, *Datura candida*, *Datura dolichocarpa*, *Datura vulcanicola*, *Datura sanguinea*. Všechny druhy používali, mnohde ještě používají, Indiáni. Hernandez píše o rozšířeném využití toaloatzinu nebo tolohuaihitlu, jejichž základem byl výtažek z nejrůznějších rostlin rodu *Datura* k léčbě revmatismu a za účelem předpovídání budoucnosti u aztéků. Hernandez také upozorňuje, že tyto látky působí pomatení smyslu.

Mexičtí Indiáni dodnes používají *toloache*, většinou v kombinaci s mezkalem - silným likérem vyrobeným z agáve. Uplatnění má však spíše jako intoxikans a halucinogen, než k magickým nebo náboženským obřadům. Díky těmto vlastnostem si tohoto rodu váží Indiáni amerického jihu a také Navahové, Zuniové, Pajutové, Zunisové a další mají ve svém lidovém folkloru vidiny, které durman vyvolává. Je zajímavé, že většina těchto zjevení

představuje zvířata. Halucinace se zvířaty jsou také častou známkou požití čarodějného lektvaru, jde tedy zjevně o známku otravy hyoscyaminem.

Americký duchovní Cotton Mather, který mezi prvními zmapoval americkou lidovou medicínu, nám v knize Křesťanský filozof (*The Christian Philosopher*, 1720) malebně líčí otravu durmanem :

Ve Virginii máme rostlinu, které se říká jamestownské býlí (Datura stramonium). Jedinci, kteří jej v hodné míře požijí, se na několik dní promění v blázny, někteří se snaží házet peří do vzduchu, jiní sedí nazí a jako opice se šklebí na ostatní, případně líbají a osahávají své druhy nebo na ně dělají obličej.

Výsledná povolnost a halucinace zřejmě předcházely narkóze, kterou hyoscyamin vyvolává.

V době ne tak dávné popisuje podobné účinky Carlos Castaneda (1968). Použil durmanový "balzám ke vznášení", který mu dali Indiáni z kmene Yaqui na severu Mexika :

Pohyboval jsem se jen pomalu a nejistě ...sklopil jsem oči a viděl Juana, jak sedí pode mnou, velmi hluboko pode mnou. Pak mne cosi posunulo o krok dopředu, tento krok byl ještě elastičtější a delší než krok předchozí. A najednou jsem se vznesl... viděl jsem tmavou oblohu nad sebou a mraky, které mne mýjely... líbila se mi volnost, jakou jsem nikdy předtím nepoznal.

Výtažky z druhu *Datura fastuosa* využívá také řada kmenů v současné Africe v procesech se zkouškou nevinoty a také ve složitých obřadech spojených se vstupem do dospělosti. V těchto obřadech se dospívajícím dívkám podá halucinogen a poté následuje rituální bičování a deflorace.

Durman obecný *Datura stramonium* (a další z rodu *Datura*), byly úzce spjaty se zločinem a sváděním. Smrtné dávky vyvolají ztrátu vědomí a poté prakticky bezbolestnou smrt. Pokud byl výtažek podán v menším množství, měl sedativní účinek, možná působil i jako afrozidiakum. Takto mohli bílí otrokáři unést mladé panny. Naproti tomu se hindské prostitutky v 16. století mstily svým klientům, když jim podávaly nápoje s výtažky durmanu, aby obmezily poptávku po svých službách. Zloději v Kolumbii přešli nedávno k použití těchto výtažků k výrobě jedovatého roztoku, který se stříkne oběti do obličej. Látka vyvolá stav odevzdanosti a také úplnou ztrátu paměti. Krádež pak proběhne hladce a pachatel se nemusí bát, že bude později identifikován. Toxické účinky durmanu pravděpodobně způsobily velké ztráty v armádě císaře Marka Antonia při tažení v roce 36. Při tažení proti Patháncům v Malé Asii museli jeho vojáci jíst neznámé plodiny, mezi nimiž byla také rostlina, po jejímž požití "přišli o rozum a posléze o život". S velmi promyšleným užitím tohoto druhu rostlin v travičtví se často setkáme ve starověké Kolumbii, kde si kojící matky, které se chtěly novorozenat zbavit, natřely bradavky výtažkem z durmanu, Indiáni z kmene Čibčů (také v Kolumbii) podávali jed z rostliny *Datura aurea* manželkám a otrokyním zemřelých panovníků, aby pak mohly být zaživa pohřbeny. Španělský cestovatel Quesada popisuje, jak v roce 1537 začalo čtyřicet členů jeho výpravy na návštěvě v osadě Čibčů blouznit. Naštěstí se mu podařilo zjistit, že důvodem byla strava otrávená výtažkem z durmanu, a jeho muži se nakonec uzdravili.

Výskyt.

Durman, domácí v oblastech Kaspického a Černého moře, je dnes rozšířený po celé Evropě, Asii a Severní Americe. V mnohých zemích se též pěstuje. U nás roste na rumišťích a úhorech

Užívaná část.

List (*Folium stramonii*) a semeno (*Semen stramonii*).

Sběr a úprava.

List se sbírá v době květu rostliny (červen až srpen). Ráno sbíraný má větší množství alkaloidu než sbíraný navečer. Suší se pokud možno rychle ve stínu. Při pozvolném sušení dochází ke ztrátám. Droga má slabě omamný pach a chutná nahořkle a slaneč. Umělá teplota nesmí překročit 50⁰.

Semeno se získává krátce před úplným dozráním seřezáním tobolek. Po výmlatu se vyčistí. Je téměř bez zápachu. Odporně zapáchá teprve po rozetření. Má nahořkle olejnatou chuť. Po sběru je nutné dobře si omýt ruce.

Užití.

Droga¹ a látky v droze obsažené užívají se vnitřně jako antiastmatikum, spazmolytikum a parasymptikolytikum. **Pro velkou jedovatost může drogy předepsat jen lékař a mohou se užívat pouze pod lékařskou kontrolou.** Protože omezují sekreci bornchiálních žláz a mohutně rozšiřují bronchy, užívají se při chronické astmoidní bronchitidě a při astmatu. Někdy také do antiastmatických cigaret.

Použitá literatura .

M A N N John : JEDY, DROGY, LÉKY , ACADEMIA 1996

MUDr.KORBELÁŘ Jaroslav CSc. ENDRIS Zdeněk : NAŠE ROSTLINY V LÉKAŘSTVÍ, AVICENUM 1981

---

¹*v tomto případě se drogou rozumí sušený rostlinný materiál určený k léčebnému použití.*

VÝBĚR ZAHRANIČNÍCH INFORMACÍ K PROBLEMATICE DROG.

Redakce Bulletinu

SRN

1. Německý spolkový ministr vnitra Manfred KANTHER s obavami sleduje, jak se Nizozemsko stává mostem pro distribuci drog všeho druhu do západní Evropy. Příčinou je geografická poloha Nizozemska a jeho dlouhé pozemní hranice se sousedními státy. Podle statistických údajů pochází z Nizozemska největší část drog zabavených v Německu. Obzvláště vysoký je podíl dodávek z Nizozemska u syntetických drog. V souvislosti s výrazně liberální drogovou politikou Nizozemska však zastává KANTHER názor, že se SRN nemůže vměšovat do vnitřních záležitostí spřáteleného státu. Bezpečnostní složky německého státu však musí zabezpečit, aby důsledky drogové politiky Nizozemska, kterou nizozemská vláda považuje za správnou, nemohly negativně působit na sousední země, jejichž drogová politika se od nizozemska liší. I když podle KANTHERA kritika Nizozemska ze strany dalších západoevropských států již vedla k některým pozitivním opatřením, nelze podle objektivního hodnocení situace předpokládat v relativně krátké době, že by svou drogovou politiku Nizozemsko podstatně změnilo. V této situaci nesmí SRN zůstat bezmocné v boji proti drogovému obchodu, který překračuje hranice států.

Podle KANTHERA jsou německé západní spolkové země zcela jednotné v tom, že hraniční zóna 30 km, která je prostorem působení Spolkové ochrany hranic (BGS-Das Bundesgrenzschutz), musí být považována současně za kriminálně-geografický prostor zvláštní důležitosti. V tomto prostoru musí být v budoucnosti značně zvýšen počet jak v uniformě, tak i v civilu operujících příslušníků BGS. Ministři vnitra pěti západních spolkových zemí dále přislíbili zvýšenou aktivitu zemských policí v součinnosti s BGS. Např. v Bádensku-Wurtembersku již byly získány dobré zkušenosti ze vzájemné spolupráce BGS a zemské policie. Zlepšena má být také policejní spolupráce se západními sousedními státy. Podle názoru KANTHERA by měl být podstatně zvýšen počet kontaktních služebních míst na hranici s Francií.

Die Welt, 2.5.1996

2. V roce 1978 byly zveřejněny první výsledky toxikologické analýzy vlasů, které se týkaly možnosti důkazu konzumace léku nebo drog. Do té doby bylo možno dokázat pouze okamžitou konzumaci v den vyšetření moče nebo krve. Provést důkaz o chronické, měsíce trvající závislosti, nebylo možné. Dlouhodobý profil drogové závislosti je však důležitý např. při vyřizování žádosti o opětovné vydání zabaveného řidičského průkazu.

V současnosti analýza vlasů umožňuje prokázat dlouhodobou konzumaci amfetaminu, metadonu, kanabisových drog, opiátů a kokainu. Vzhledem k vypovídací schopnosti této analytické metody může být prokázána "drogová kariéra" ještě řádově po měsících od přerušení konzumace. Prokázání okamžité konzumace drog však touto metodou na rozdíl od analýzy moče nebo krve není možné.

Die Welt, 24.5.1996

3. Turek Ali B. z Kolína na Rýnem nemohl vysvětlit, jak se pod sedadlo spolujezdce dostal balík s 1,1 kg heroinu nejlepší kvality. Policisté z mobilní skupiny, kteří na odpočívadle

ve Frechen objevili drogu ve starém voze Opel - KAdet, ihned strčili ruce mladého Turka do plastických sáčků, aby zakonzervovali všechny stopy. Potom provedli test na drogy a po dvou minutách obdrželi pozitivní výsledky. Pravděpodobný dealer heroinu byl zatčen.

Nová "zbraň" německých celníků v drogové válce je 12 cm dlouhá a 2 cm široká. Označuje se jako "DRUGWIPE" a jeden kus stojí 12 DEM. Bonnské ministerstvo financí dostalo množstevní 30% slevu, protože pro své potřeby zakoupilo 35.000 těchto detektorů. Spolkové ministerstvo pro výzkum podpořilo vývoj tohoto zařízení částkou 2,7 mil. DEM.

Aby policie odhalila narkomany a jejich dealery ve vězení, vyzkoušela zařízení "DRUGWIPE" ve věznici Mnichov-Stadelheim. Pokusy probíhaly také v Kanadě, Rakousku a ve Švýcarsku. Začátkem roku 1996 byly detektory na jedno použití, velké asi jako propisovací tužka, připraveny k nasazení.

Obchodní vedoucí společnosti Securitec Rudolf ZIMMERMANN sleduje reakce na světovém trhu. Kuvajt objednal 25.000 kusů "Drugwipe", USA prvních 10.000. Společnost však plánuje také prodej soukromníkům v Německu. Rodiče si budou moci koupit toto zařízení v lékárně, aby zjistili, zda nejsou jejich děti ohroženy drogami.

Když Jurgen RUTTIGERS v německém časopise "Journal fur Deutschland" představoval "Drugwipe", položil otázku, zda tato tyčinka nahradí psa. Mluvčí celního pátracího úřadu v Kolíně nad Rýnem odpověděl: "S touto tyčinkou a se psem naše šance stoupnou". Celní inspektor a bývalý psovod ví, že u psa kolísá jeho denní forma, ale psů by se nechtěl vzdát. Pokud jsou drogy v kontejnerech, jejichž povrch není kontaminován, pak může drogy odhalit pouze dobrý čich psa.

Šéf firmy Securitec ZIMMERMANN se domnívá, že všechny možnosti nasazení biologie a chemie proti drogám nejsou zatím využity. V současnosti vědci vyvíjejí detektor, který na principu biosenzorů odhalí konzumaci drog u řidičů. Tento ruční měřicí přístroj bude mít policie k dispozici v roce 1997, kdy bude řízení automobilů pod vlivem drog trestné. Tak bude možno zjistit - stejně jako při alkoholovém testu - i nízkou koncentraci drog ve vzduchu.

Die Welt, 22.5.1996

4. Více informací, především pro mladé návštěvníky diskoték, o stále oblíbenější "party" droze ecstasy požaduje norimberská organizace drogové pomoci MUDRA v souvislosti s dalším úmrtím mladistvého v důsledku předávkování touto drogou. Mladík ve věku 17 let zemřel po spolýkání 10 pilulek ecstasy, když před tím již konzumoval alkoholické nápoje. K předávkování došlo v důsledku sázky s 19letým kamarádem, kdo z nich snese více pilulek ecstasy. Spojení alkoholu a ecstasy je podle mluvčího organizace MUDRA Bertrama Wehnerta obzvláště nebezpečné. Wehnert dále uvedl, že v Německu je velmi málo dostupných informací o droze, kterou konzumuje více než půl milionu osob. Mnozí z těch, kteří přijdou do kontaktu s pilulkou ecstasy, nevědí nic o účincích drogy a rizicích spojených s konzumací. Také drogové poradny mohou v této oblasti jen velmi málo pomoci, neboť konzumenti ecstasy tato zařízení nenavštěvují. "Nepovažují se totiž za konzumenty drog", tvrdí Wehnert.

Organizace MUDRA vydala informační brožuru, která má mladým lidem poskytnout alespoň nejobecnější poznatky o pilulkách ecstasy. V této brožuře jsou uvedeny nejen informace o složení, účincích a zdravotních rizicích amfetaminové drogy ecstase (XTC), nýbrž také o způsobu konzumace. "Jedná se o ožehavé téma", konstatuje Wehnert a

pokračuje : "Místo ignorování reality konzumace drog je však lepší poskytnout informace, jak mohou být škodlivé účinky drogy minimalizovány".

V žádném případě nesmí být ecstasy konzumována společně s jinými drogami nebo alkoholem. Velmi nebezpečné jsou pilulky ecstasy pro astmatiky, diabetiky a osoby s nemocemi srdce nebo krevního oběhu. Důležitou roli hraje také velikost dávky, neboť určuje míru. Mladiství konzumenti ecstasy v mnoha případech vůbec nevědí, že konzumují nelegální drogu.

Suddeutsche Zeitung, 21.5.1996

5. Počet záhadných onemocnění a případů úmrtí v souvislosti s konzumací syntetické drogy ecstase se zvyšuje. Vedoucí oddělení pro drogovou závislost nemocnice v Haaru u Mnichova Felix Tretter uvádí, že v důsledku konzumace ecstasy dochází k mozkovým infarktům s následným ochrnutím. Spolkový kriminální úřad (BKA) zaregistroval do konce května 1996 devět úmrtí v důsledku konzumace této drogy. Droga, která nevyvolává fyzickou, ale pouze psychickou závislost, ztratila již definitivně svůj neškodný image. Vědci se nyní podrobně zabývají negativními zdravotními účinky ecstase.

Podle Max-Plancova ústavu pro psychiatrii v Mnichově má v SRN zkušenosti s konzumací ecstase 540.000 osob. Podle průzkumu konzumovalo 3,2% z dotázaných osob ve věku 14 až 25 let nejméně jednu ecstasy, což je trojnásobně vyšší počet než při obdobném průzkumu v roce 1990. Čtyři z pěti konzumentů konzumují drogy v průběhu různých společenských akcí. Do věkové skupiny pod 25 let je možno zařadit 340.000 konzumentů. Zvědavost jako důvod své první konzumace této drogy udává 61% osob. Dlouhodobí konzumenti uvádějí, že droga má vliv na "zvýšené vnímání", zvláště hudby (39%) a vyvolává "pocit štěstí" (31%).

Tyto pocity, vyvolané deriváty amfetaminu, které jsou součástí ecstase, vznikají v mozku v důsledku uvolňování serotoninu a dopaminu. Tyto látky však nejsou jen "posly štěstí". Serotonin hraje důležitou roli nejenom při migréně a depresích, ale ovlivňuje také fáze spánku a bdění, tělesnou teplotu a krevní oběh.

Zdravotní komplikace spojené s konzumací ecstase jsou tedy předem naprogramovány. Nejznámější vedlejší účinky jsou vysoký krevní tlak, poruchy srdečního rytmu a svalové křeče. Po fázi opojení následují často deprese. V mozku narkomana se v této době projevuje nedostatek serotoninu, který byl předtím v enormním množství uvolněn jako reakce mozku na přítomnost drogy.

Za zvláště nebezpečný příznak se považuje zvýšení tělesné teploty, i bez jakékoliv fyzické námahy, a současná dehydratace organismu. Účastníci tanečních maratonů, jejichž námahu lze srovnat s během na 100 kilometrů, vůbec nepocítují vyčerpání a žízeň. V extrémních případech potom ani infuze chlazených solných roztoků nebo koupele v ledové vodě ve stanicích intenzivní péče nemohou tyto osoby zachránit před tepelným kolapsem. Americký vědec George Ricaurte, který se zabývá účinky ecstase, se domnívá, že pouze u malé části konzumentů se projeví závažnější akutní vedlejší účinky. Všichni konzumenti ecstase však musí podle Ricaurteových nejnovějších výzkumů počítat s trvalými následky. Podle Ricaurtea neexistuje jiná psychodroga, která by způsobovala tak dlouhodobé poškození mozku.

Důkazy pro toto tvrzení poskytly jeho pokusy na opicích a krysách. Následkem konzumace ecstase poklesla u zvířat koncentrace serotoninu v mozku a došlo k poškození

nervových spojů. Již jediná dávka ecstasy velikosti 5 miligramů na kilogram tělesné váhy vedla u pokusných zvířat k závažným mozkovým změnám. Této dávce ecstasy odpovídají přibližně dvě tablety.

Žádný z vědců se neodvažuje zodpovědně posoudit, jak dalece je možné tyto výsledky aplikovat na lidi. "Je zcela ojedinělé, že o tak rozšířené droze se ví tak málo", konstatuje Rainer Thomasius, vedoucí výzkumné skupiny, která se zabývá syntetickými drogami v iniverzitní nemocnici Eppendorf v Hamburku.

První kontrolované studie na dobrovolnících provedl v roce 1995 psychiatr Charles Grob z kalifornské univerzity v Los Angeles. Dlouholetí konzumenti ecstase se nejdříve podrobili vyšetření na speciálním počítačovém tomografu. Grob tak mohl dokázat, jak se jejich látková výměna v mozku liší v porovnání s osobami, které drogu ecstase nekonzumují. Podle Groba je však na konečné závěry ještě příliš brzy. Grob také zkoumá různé účinky ecstase na konzumenty. Například jedné zkušební osobě, která konzumovala pilulku ecstase pod jeho dohledem stoupl nebezpečně krevní tlak. Podrobnějším rozbořením případu bylo zjištěno, že se jednalo o alergika, který předcházejí den užil lék proti astma.

Také Thomasius, Ricaurte a psychiatr Franz Volleweider z Uniklinik v Curychu se snaží získat osoby s techno-scény pro své výzkumy. Doufají, že pomocí pozitronového emičního tomografu (PET) a elektroencefalogramu (EEG) se jim podaří pozorovat účinky ecstase na mozek a lokalizovat případné defekty. V Hamburku také zkoumají pomocí počítačových neuropsychologických testů soustředění a paměť "pokusných" osob. Thomasius chce tímto způsobem zjistit, které fyzické a psychické schopnosti jsou u mladistvých nejvíce ohroženy.

Konzumace syntetických drog se rozšiřuje i mimo techno-scénu. Pilulky se prodávají i v podnicích s dosud dobrou pověstí, klubech, na rockových koncertech a na jiných podobných místech, kde se shromažďují mladiství. Další klientelu tvoří mladiství ze sociálně slabých vrstev, kteří konzumují drogu doma.

Z údajů policejní statistiky je možno usuzovat, jak je SRN zaplavována drogou ecstase. V roce 1994 zabavila policie 239 051 pilulek, v roce 1995 to bylo 380 858 a v prvním čtvrtletí 1996 již 101 317 pilulek, tj. téměř 3krát větší množství než ve stejném období roku 1995.

Droga je pašována téměř výhradně z Nizozemska. Tato země hraje při výrobě ecstase a amfetaminu stejnou roli jako Kolumbie při výrobě kokainu a Thajsko při výrobě heroinu. Většina ilegálních laboratoří se nachází v provinciích Severní Brabantsko a Limburk, poblíž hranic s Německem, Belgií a Francií.

V Brabantsku odhalila policie v létě 1995 síť 14 laboratoří vyrábějících ecstase a 11 skladů. V únoru 1996 objevila policie největší laboratoř v Evropě. Byly zabaveny suroviny pro výrobu drogy v hodnotě 23 mil. DEM.

Zisky z prodeje drog jsou obrovské. Výrobní cena jedné pilulky je přibližně 0,18 DEM, zprostředkovatel kupuje za 3 DEM a prodává velkodealerům za 5 DEM. V Berlíně, Kolíně nad Rýnem a v Mnichově se pak prodávají v klubech za 20 DEM. Cena pro turisty je až 35 DEM.

Přesné složení pilulek neznají ani dealeři, ani konzumenti. Deriváty amfetaminu, které jsou obsaženy v pilulkách ecstasy, působí velmi rozdílně. Látky MDMA a MDEA (MDE) stupňují sebevědomí a vnímavost, MDA DOB vedou naopak k halucinacím. Bezpečnost narkomanovi nezaručují ani rychlotesty, které jsou nabízeny na techno-party v Hannoveru. Zabarvení indikačních proužků sice umožní vytvoření představy o látkách

obsažených v droze, ale nelze odhadnout jejich čistotu a množství. V Nizozemsku státní laboratoře testují přibližně 80 pilulek týdně, ale tyto výsledky nejsou příliš spolehlivé, neboť i v pilulkách stejné velikosti, barvy a ražení může být různý obsah účinných látek.

Focus č. 24/1996, 10.6.1996

6. Německé sociální a pracovní úřady jsou podle poznatků Spolkového kriminálního úřadu (BKA) využívány k získávání drogových kurýrů. Členové nigerijských drogových kartelů vyhledávají potenciální kurýry především v sociálně slabších vrstvách obyvatelstva a cíleně je oslovují při jejich návštěvách úřadů. Využití Němců a dalších Evropanů při pašování kokainu z Jižní Ameriky nebo heroinu z jihozápadní nebo jihovýchodní Asie je již 2 roky považováno za novou metodu ilegální přepravy drog do Evropy. Nigerijské gangy u kurýrů evropského původu předpokládají snazší průběh celní kontroly. Zvláště velké naděje na úspěšné pašování drog do Německa vkládají Nigerijci do mladých žen, které se snaží přednostně získávat.

Nigerijské gangy obvykle slíbí příjemci sociální pomoci nebo nezaměstnanému možnost strávit dovolenou v Brazílii, Pakistánu nebo v Thajsku s tím, že mu budou hrazeny všechny jeho výdaje. Požadují pouze při zpáteční cestě propašovat do Německa objemově malou zásilku, např. drobné umělecké dílo nebo obraz. Za úspěšný převoz zboží obdrží kurýr ještě další finanční prostředky. Při získávání potencionálních kurýrů se Nigerijci často vůbec nezmiňují o nepodstatném detailu, že se jedná o pašování drog. Najatí kurýři si proto většinou nejsou vědomi nebezpečnosti svého zahraničního pobytu, který může skončit dlouholetým trestem vězení.

BKA v této souvislosti poukazuje na to, že situace pro kurýry bývá obzvláště kritická jsou-li zatčeni v Jižní Americe nebo Asii. V některých státech, např. Malajsii, Singapuru nebo Saudské Arábii hrozí pašerákům drog trest smrti. Ve srovnání s Německem jsou v radě států za pašování drog mnohem vyšší tresty a také podmínky ve vězeních jsou mnohem tvrdší. Téma drogových kurýrů se stalo hlavním obsahem pracovního zasedání BKA, kterého se zúčastnili drogoví experti z 15 evropských států.

Dosud v SRN provedené vyšetřování proti nigerijským pachatelům ukazuje, že patří k dobře organizovaným skupinám, které působí v mezinárodním měřítku. BKA konkrétně hovoří o buněčné struktuře s hierarchickou stavbou.

Die Welt, 22.5. 1996

USA

7. Každou noc hledají nigerijští obchodníci s drogami v neapolských barech a zábavních podnikcích bezstarostné mladé Američany. Američanům nabízejí víkendový výlet do Turecka s tím, že jim uhradí veškeré náklady a po úspěšném návratu do Itálie Američané ještě dostanou vysokou finanční odměnu. Jedinou podmínkou je při zpátečním letu propašovat z Istanbulu balíček heroinu.

Pro některé americké námořníky je to příliš lákavá nabídka. Pentagon potvrdil, že 20 příslušníků vojenského námořnictva, mezi nimi i korvetní kapitán, bylo zapojeno do mezinárodního obchodu s drogami, který řídili nigerijští státní příslušníci. Pět amerických námořníků bylo již usvědčeno z pašování drog a v současné době jsou v italských věznicích. Další 15 osob čeká soudní proces nebo ještě další vyšetřování.

Nigerijští obchodníci s drogami mají pověst nejlepších pašeráků drog na světě. Jejich aktivity jsou proto sledovány agenty protidrogových jednotek v celé Evropě a USA. Přitom byl odhalen jejich zájem o důvěřivé americké námořníky v přístavech, kam připlouvají lodě amerického námořnictva. Korvetní kapitán Bill Spann, mluvčí amerického námořnictva v Neapoli, konstatoval: "Podmínkami pro získání nabídky Nigerijců byl estetický vzhled, americký cestovní pas a ochota pracovat ve volném čase po dobu víkendu za odměnu 25 000 až 30 000 USD.

Vyšetřovatelé amerického námořnictva zahájili operaci s krycím názvem "Bílý hřebec" v květnu 1995 po zadržení dvou amerických námořníků ze základny v Neapoli na letišti v Římě s 6 kg tureckého heroínu. Námořníci předpokládali, že jako příslušníci americké armády nebudou celníky kontrolováni. Vyšetřováním bylo zjištěno, že Nigerijci najali námořníky jako kurýry. K infiltraci podezřelé skupiny mladých amerických námořníků byl použit vhodný poddůstojník. tento poddůstojník vybavený skrytým magnetofonem navázal kontakt s Nigerijci, kteří se ho snažili najmout na cestu do Turecka pro heroin a do Brazílie pro kokain. Italská a turecká policie potom na základě získaných informací zatkla v Turecku 7 osob a zabavila 7,5 kilogramů heroínu.

Spann k záležitosti dodává: "Nepovažujeme případ za specifický problém amerického námořnictva nebo základny v Neapoli, neboť Nigerijci se zaměřují na americké občany po celém světě. Zájem nigerijského podsvětí o zapojení mladých Američanů do pašování drog byl hlavním důvodem zahájení operace Bílý hřebec. Někteří z uvězněných námořníků spolupracují s vyšetřovateli a z pašování drog bude obviněno patrně ještě více osob".

Time, 10.6. 1996

8. V USA je 22 milionů osob závislých na drogách. Dvě třetiny zakázaných látek přicházejí do USA z nejrůznějších zemí původu přes Mexiko. Ačkoli Ministerstvo zahraničních věcí USA nedávno prohlásilo Mexiko za "drogovou hrozbu číslo jedna pro USA", udělil prezident B. Clinton v roce 1996 Mexiku v plném rozsahu doložku udělovanou státům, které bezvýhradně prosazují americkou protidrogovou politiku a pomáhají protidrogovým institucím USA (především DEA) při pátrání ve vlastní zemi. Za této situace může Mexiko požadovat hospodářskou a rozvojovou pomoc v Washingtonu.

Vedoucí oddělení na Ministerstvu zahraničních věcí USA Robert Gelbard konstatoval: "Máme vážné obavy, že právě malých nebo nestabilních států se může zmocnit drogová mafie". Toto nebezpečí hrozí i Mexiku. V roce 1995 dosáhl objem transakcí pěti největších místních drogových kartelů 30 mld. USD.

Tento vývoj drogové situace v Mexiku má současně dramatické důsledky pro USA. Podle výzkumu nezávislé organizace rodičů PRIDE se zvyšuje konzumace drog zvláště mezi mladistvými přímo apokalyptickým způsobem. Zkušenost s drogami má v USA již 80% mladistvých. Každý třetí mladistvý konzumuje drogy pravidelně.

Také počet příjmů naléhavých případů otrav drogou v amerických nemocnicích se zvyšuje. V roce 1995 bylo celostátní Institucí pro ochranu před zneužíváním drog (DAWN - Drug Abuse Warning Network) nahlášeno více než půl milionu případů. Zvláště nápadný byl vzestup otrav kokainem, jejichž počet v roce 1995 oproti roku 1993 stoupl o 15 %.

Prognózy jsou velmi pesimistické. Podle odhadu PRIDE bude do roku 2000 každý druhý mladistvý v USA závislý na drogách.

I když prezidenta B. Clintona dosud alarmující statistické údaje o počtu konzumentů příliš neznepokojovaly, nyní pod tlakem nastávajících prezidentských voleb, vyhlásil veřejně válku "drogovému prokletí".

Situace se značně změnila od doby, kdy někdejší vedoucí Úřadu pro zdravotnictví USA Joyceline Eldersová otevřeně horovala pro volný výdej měkkých drog a ministryně spravedlnosti Janet Renová požadovala snížení trestů pro drogové dealery.

Ještě v roce 1996 chce Clinton rozšířit Úřad pro kontrolu drog USA o 100 úředníků. Bude to však znamenat pouze návrat ke statusu quo před jeho nástupem do prezidentského úřadu. V roce 1993 bylo jedním z jeho prvních prezidentských činů snížení počtu pracovníků tohoto úřadu o 80 % ze 146 na 29 osob.

Republikáni podrobují přístup Clintona k řešení problému drog tvrdé kritice. "Jeho drogová politika je vzorový příklad absolutně slabého řízení", tvrdí například republikánský poslanec William Zeliff, předseda protidrogové skupiny v Kongresu USA.

Největší rozhořčení však vyvolává Clintonova dvojí morálka vůči drogovým zemím. Dokonce i neblížší prezidentovi poradci jsou ohromeni jeho politikou vůči Mexiku. "Naléhavě jsme požadovali, aby Mexiku odepřel udělení doložky v plném rozsahu", tvrdí jeden spolupracovník.

Dvojí morálka prezidenta USA vůči Mexiku je podle expertů riskantní. Čím déle bude Washington nečinně přihlížet, tím těžší bude omezit korupci a obchod s drogami v Mexiku. V určitém okamžiku může být dosaženo stavu, kdy už nikdo nebude moci proti kartelům účinně zasáhnout.

Focus č.20, 13.5. 1996

9. Bakterie rozkládající maso byla v roce 1996 příčinou úmrtí tří kalifornských narkomanů, kteří se bakterií infikovali při vpichu dávky mexického heroínu. Podle zprávy kalifornských sdělovacích prostředků bylo touto bakterií v průběhu roku 1996 infikováno dalších 25 osob.

Mnozí z infikovaných byli zachráněni jen za cenu amputace končetin. Bakterie způsobuje otoky a napadá kůži pod jejím povrchem. Zasažená kůže je ve většině případů zcela zničena. Onemocnění provázejí podle odborníků enormní bolesti a postižený, kterému se nedostane včas lékařské pomoci, do týdne umírá.

Všichni postižení se infikovali nebezpečnou bakterií při vpichování heroínu nazývaného "černý dehet", který je rozšířen na západním pobřeží USA a patří mezi nejméně čisté druhy této drogy. Počet onemocnění se však v posledních měsících snížil a lékaři doufají, že kontaminovaný zdroj drogy byl již vyčerpán.

Zpráva agentury DPA z 21.4. 1996

10. Dne 28. března 1996 oznámila americká protidrogová instituce DEA přijetí nových administrativních opatření, podle kterých budou muset americké společnosti ohlásit do 15 dnů předem export látek, které lze použít k výrobě drog. Dosud stačilo, když export zásilky byl ohlášen v den jejího odeslání.

Nové opatření souvisí s prudkým nárůstem exportu chemikálií do Kolumbie, přičemž nelze vyloučit, že některé dodávky jsou využívány k výrobě drog. V letech 1990 až 1995

došlo k nárustu kolumbijského dovozu tohoto druhu chemikálií o 60 %. Podíl amerického průmyslu na exportu chemikálií do Kolumbie představuje 59 %.

Jane's Intelligence Review, červen 1996

Rusko

11. Podle informací Správy pro boj s celními delikty Státního celního výboru Ruské federace (GTK RF) bylo v prvním čtvrtletí 1996 v RF zabaveno 620 kg drog. Zadržené množství některých drog v roce 1996 převyšuje celkové množství zabavené v roce 1995. Např. ve 22 odhalených případech pašování opia bylo zabaveno 69,9 kg, přitom v průběhu roku 1995 bylo v 35 případech zabaveno 27,1 kg opia. Tento údaj potvrzuje prognózu expertů GTK, že v budoucnosti se bude snižovat rozsah pašování makové slámy na úkor produktů prvotního zpracování této suroviny, především opia. V roce 1996 bylo poprvé zaregistrováno pašování rostlinné drogy kat z Afriky. Na moskevském letišti Šeremetěvo bylo zatím v jediném odhaleném případě zabaveno 5,82 kg katu.

Převažující množství drog bylo zadrženo při vývozu z Ruska (150 případů s 560,76 kg zabavených drog). Při dovozu celníci zabavili 7,28 kg a při tranzitu 52,57 kg drog. Celkem bylo zabaveno 399,9 kg makové slámy, 64,99 kg marihuany, 58,46 kg kokainu, 17 kg hašiše a 4,3 kg heroinu.

Segodňa, 4.4. 1996

12. Poprvé byly v Rusku odhaleny dvě ilegální laboratoře pro výrobu syntetické drogy metaqualon. Pracovníci policie zadrželi generálního ředitele akciové společnosti Interchimlab právě v okamžiku, kdy se snažil prodat 500 g metaqualonu za 40 000 USD. Další vyšetřování dovedlo policisty do laboratoří v soukromém bytě a v budově Moskevského chemicko-technologického institutu. V bytě bylo odhaleno speciální zařízení pro výrobu metaqualonu a želatinové kapsle pro balené hotového produktu. V institutu se rovněž vyráběl metaqualon. Byla zabavena literatura o výrobě drogy a 2 800 USD v hotovosti. Měsíční výrobní kapacita odhalených laboratoří byla odhadnuta na 3 kg metaqualonu, což odpovídá tržní ceně 240 000 USD.

Segodňa, 5.4. 1996

13. V Lipecku skončil pětidenní celoruský seminář věnovaný problematice nezákonné distribuce drog. Semináře se zúčastnili představitelé Experetně-kriminalistického centra Ministerstva vnitra RF, odborníci u mnoha oblastí, krajů a republik RF a pracovníci operativních složek.

Volba Lipecka jako místa konání tak významného fóra nebyla náhodná. V roce 1992 byl v tomto městě vytvořen v rámci Experetně-kriminalistické správy oblasti meziregionální odbor speciálních expertiz, který zkoumá nejrůznější omamné látky a je vybaven nejmodernější analytickou technikou. V poslední době se specialisté tohoto odboru setkávají se zcela novými druhy drog, které se dosud na ruském drogovém trhu nevyskytovaly.

V průběhu semináře byla proto věnována značná pozornost vývoji principiálně nových metod výzkumu a klasifikace nových exotických drog, které se objevují na ruské drogové scéně. Kvalifikovaná práce odborníků, včetně chemické analýzy zabavených drog, může účinně pomoci při odhalování zdroje původu syntetických drog.

Segodňa, 8.6. 1996

Rakousko

14. Mladistvé ve městě Voralbergu má před drogami ochránit možnost korigovat vlastní chování využitím interaktivních počítačových programů. Zemský zdravotní rada Hans-Peter Bischof konstatuje: "Smysluplná prevence návyku může být úspěšná jedině formou podrobného rozboru vlastního způsobu chování, protože zdůrazňování nebezpečí drogové závislosti má minimální ochranný efekt".

Proto byl v Rakousku vytvořen za pomoci sponzorů program prevence drogové závislosti nazvaný "Café Saigon", který využívá interaktivní možnosti nových počítačových technologií. Tento program byl instalován ve školním zařízení a první zkušenosti potvrzují, že se mladistvým líbí.

Počítač je již dva týdny obležen žáky školy. Hráč si zvolí figurku, se kterou "stráví" večer. Je konfrontován s nejrůznějšími situacemi, jejichž způsob řešení určuje další průběh hry. Cílem programu je, aby se hrálo ve skupinách a diskutovalo se o tom, která rozhodnutí jsou nejvhodnější. Program "Café Saigon" bude mladistvé ve věku od 9 do 15 let seznamovat s různými životními problémy - od řízení motorových vozidel pod vlivem alkoholu až po drogovou závislost. Základní filozofie spočívá v objevování skutečné hodnoty zdraví a radosti ze života.

Zemský rada Bischof říká: "V programu nejsou žádné hotové odpovědi. Aby se zvýšila vlastní odpovědnost mladistvých, musí sami rozeznat, které odpovědi jsou správné a chybné".

Die Presse, 1.4. 1996

15. Zástupce starosty Vídně a městský zdravotní rada Sepp Rieder kritizoval plány na umělé snížení obecné kriminality na drogové scéně. Konkrétně se jedná o návrh zákona, podle kterého by trestné činy narkomanů, související s opatřováním drog, např. krádeže, neměly být trestány, pokud se pachatel podrobí vhodné odvykací terapii. I když zatím není jasné, zda by se toto opatření týkalo i loupežných přepadení, jedná se podle Riedera o riskantní krok v nesprávnou dobu. V důsledku úsporných opatření nebude totiž v budoucnosti možno zajistit pro terapii toxikomanů dostatek finančních prostředků, což zpochybňuje reálnost návrhu zákona.

Policejní prezident Peter Stiedl poukázal na to, že se úřadům podařilo redukovat veřejnou drogovou scénu ve Vídni. Taktika policie se koncentrovala na omezování aktivit narkomanů na významějších místech, jako např. Karlsplatz. tato taktika "píchání špendlíkem" má za cíl narkomany neustále znepokojovat na nejrůznějších místech. Současně probíhá monitorování situace, která má umožnit zásahy proti vyšším úrovním drogové scény.

Stiedl uvedl, že se policie v současnosti pokouší o rozptýlení drogové scény. To bude mít ovšem za následek, že se obchodování s drogami přesune do jiných regionů. Od března 1996 je realizována metoda strategie koncentrovaného boje s drogovou scénou na stanicích podzemní dráhy. Obecně je možno konstatovat, že drogová scéna se mění. U nejmodernějších drog jako je např. ecstasy, má policie potíže s pronikáním do společnosti konzumentů, neboť osoby starší dvaceti let jsou již v těchto kruzích nápadní svým věkem.

Die Presse, 4.5 1996

Bývalá Jugoslávie

16. Trasa, po které se přepravovaly drogy z Turecka přes Balkán do západní Evropy a která během války v bývalé Jugoslávii nemohla být využívána, bude pravděpodobně po ukončení válečného konfliktu obnovena. Šéf oddělení Interpolu pro boj s drogami Ian Bain se domnívá, že alternativní "drogové trasy" včetně trasy, která prochází Maďarskem, pravděpodobně ztratí svůj současný význam. K zahájení provozu na "klasické" tzv. Balkánské trase bude docházet v souladu s normalizací situace na teritoriu bývalé Jugoslávie.

Zpráva agentury AFP z 6.6. 1966

NEDOVOLENÁ VÝROBA A DRŽENÍ OMAMNÝCH A PSYCHOTROPNÍCH LÁTEK A JEDŮ - SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA A NĚKTERÉ MOŽNOSTI ŘEŠENÍ TĚTO PROBLEMATIKY DE LEGE FERENDA

Mgr. Martin OMELKA, OSZ Praha 3

1. Úvod

Cílem tohoto článku je pokusit se, alespoň částečně, vysvětlit nedostatky současné právní úpravy, poukázat na možnosti jejího řešení a porovnat též nyní diskutované legislativní návrhy. Jsem si vědom, že komplexní legislativní řešení tohoto problému nelze obsáhnout v časopiseckém článku, už i proto, že v takovém případě by se nejednalo pouze o zásah do trestního zákona, ale i dalších právních předpisů z oblasti administrativního, zdravotnického i policejního práva.

2. Vývoj trestně právního postihu užívání a držby omamných látek

Po dobu čtyřiceti let od účinnosti trestního zákona z roku 1950 bylo trestným samotné přechovávání omamných látek. Tato úprava, která byla v zákoně 87/1950 Sb. zařazena do ustanovení § 197 a 8, postihovala odnětím svobody až na tři léta a trestem peněžitým toho, kdo bez povolení vyrobil, dovezl, vyvezl, jinému opatřil nebo přechovával omamné prostředky nebo jedy, respektive, pokud se takového jednání dopustil výdělečně, či způsobil jím smrt člověka nebo těžkou újmu na zdraví mnoha lidí, pak i odnětím svobody na jeden až pět let. V § 198 tohoto zákona pak byl postižen ten, kdo se obdobného jednání dopustil ve vztahu k předmětu určenému k neoprávněné výrobě omamných prostředků nebo jedů, a to odnětím svobody až na dvě léta. Je ovšem také nutno konstatovat, že i tato úprava z roku 1950 počítala s možností vyvinění se v důsledku duševní poruchy, resp. uložení ochranného léčení (§ 70), kdy stanovovala, že soud může též nařídít odevzdání pachatele do léčebného ústavu, jestliže se pachatel oddává nadměrnému požívání omamných prostředků a trestného činu se dopustí v jiném podobném opojení. V § 11 pak stanovovala podmínky nepřičetnosti tak, že kdo pro duševní poruchu nemohl v době činu rozpoznat, že jeho jednání je pro společnost nebezpečné, nebo ovládat své jednání, není za takový čin trestně odpovědný.

Obdobně byla tato problematika, a to i včetně relativně mírných sankcí, řešena při rekodifikaci trestního práva hmotného zákonem č. 140/1961 Sb. - trestním zákonem v ustanoveních 187 a 8 tohoto zákona. V této úpravě byl toliko rozšířen katalog trestů, které bylo možno za toto jednání uložit, a to směrem k tzv. alternativním trestům, tedy trestům nespojeným s odnětím svobody. Bylo možno uložit pachateli tohoto trestného činu i peněžitý trest nebo nápravné opatření, což byly srážky ze mzdy. Jako kvalifikovaná skutková podstata tr. činu nedovolené výroby držení omamných prostředků a jedů bylo sankcí odnětí svobody na dva až osm let postihováno spáchání tohoto deliktu členem organizované skupiny, získání značného prospěchu, anebo při způsobení těžké újmy na zdraví více osob nebo smrti.

Pod vlivem snah o dekriminalizaci a depenalizaci protispolečenských jednání byla v roce 1990 zákonem č. 175/1990 Sb. přijata nyní platná právní úprava. Ta na jednu stranu upustila od postihu přechovávání omamných látek pro vlastní potřebu, neboť v ustanovení § 187 odst. 1 tr. zák. nyní postihuje toho, kdo bez povolení vyrobí, doveze, vyveze, proveze, jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku nebo jed, a to odnětím svobody až na tři léta nebo peněžitým trestem. Na druhou stranu však značně zpřísnila trestní postih za jednání, kterým jsou omamné látky šířeny. Při kvalifikovaných

skutkových podstatách tohoto trestného činu (§ 187 odst. 2 a 3 tr. zák.) pak pachateli hrozí sankce odnětí svobody na dvě až deset let v případě, že jedná jako člen organizované skupiny, ve větším rozsahu, získá značný prospěch vůči osobě mladší 18 let, anebo způsobí tímto činem těžkou újmu na zdraví, resp. osm až patnáct let, je-li následkem jeho jednání těžká újma na zdraví více osob nebo smrt, anebo spáchá-li takovýto čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech. Stejně tak byla pozměněna i úprava držení předmětů určených k výrobě omamné psychotropní látky nebo jedu, kdy byly též zavedeny dvě kvalifikované skutkové podstaty ustanovení § 188 tr. zák., odst. 2 a 3, kdy je trestem odnětí svobody na jeden až pět let postihován ten, kdo ve větším rozsahu vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává předměty určené k nedovolené výrobě těchto látek, nebo získá takovýmto činem značný prospěch. Trestem odnětí svobody na dvě léta až osm let je pak postihován pachatel tehdy, dopustí-li se tohoto jednání vůči osobě mladší 18 let. Zákonem č. 175/1990 Sb. pak byl zaveden i nový trestný čin - šíření toxikomanie (§ 188a), který postihuje toho, kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu, nebo ho v tom podporuje, anebo kdo zneužívání takové látky podněcuje nebo šíří, a to odnětím svobody až na jeden rok, nebo zákazem činnosti, nebo peněžitým trestem, případně odnětím svobody až na tři léta, dopustí-li se takového jednání vůči osobě mladší než 18 let.

Poslední novela trestního zákona (zák. č. 152/1995 Sb.) pak svými ustanoveními § 43 a násl. o postihu trestných činů spáchaných ve prospěch zločinného spolčení podstatně zpřísňuje postih pachatelů, kteří se jednáním spojeného s omamnými látkami dopustili ve prospěch zločinecké organizace, neboť stanoví, že v takovém případě se horní hranice trestní sazby příslušného trestného činu zvyšuje o jednu třetinu a trest se pak vyměří v horní polovině takto zvýšené trestní sazby.

Např. dopustí-li se pachatel trestného činu nedovolené výroby a držení omamných psychotropních látek a jedů dle § 187, odst. 1, 2, písm. a) a c) tr. zák., tedy distribuuje-li omamnou látku ve větším rozsahu a osobám mladším 18 let, je ohrožen trestní sazbou v rozpětí dva až deset let odnětí svobody. Jedná-li jako člen zločinného spolčení, tedy např. jako dealer organizace zabývající se distribucí a výrobou omamných látek, bude jeho jednání posouzeno též dle § 43 tr. zák. a bude postižen následovně: horní hranice zákonné trestní sazby - deset let odnětí svobody se zvýší o jednu třetinu, tudíž na třináct let a čtyři měsíce. Trest bude vyměřován v horní polovině rozpětí dvě léta až třináct let a čtyři měsíce, tedy bude možno uložit trest nejméně v délce sedm let a osm měsíců odnětí svobody.

Samotné držení, resp. přechovávání omamných látek, psychotropních látek a jedů pro vlastní potřebu nelze dle § 187 tr. z. v platném znění postihnout. V takovémto případě se jedná jen o přestupek dle § 29 odst. 1 písm. g) zák. č. 200/1990 Sb. o přestupcích, neboť se jedná o porušení § 27 a následujících nařízení vlády ČSR 192/88 Sb., resp. jedná-li se o jed, § 5 a následujících téhož předpisu. V této souvislosti považuji za nutné konstatovat, že takovéto přestupky je možno vyřídit i v blokovém řízení, a v tomto případě by provedení tohoto řízení mohlo spadat příslušným orgánům hygienické služby. Tento orgán pak může mimo blokovou pokutu až do částky 500,- Kč uložit i sankci propadnutí zajištěných látek, tedy konkrétních omamných a psychotropních látek a jedů.

3. Rozbor současné právní úpravy

Jak jsem již uvedl, za současné právní úpravy není trestným činem samotné přechovávání omamných látek, ale toliko jejich dovoz, průvoz, vývoz, výroba, opatřování, či přechovávání pro jiného, resp. obdobné jednání a držení prostředků pro jejich výrobu. K tomu bych chtěl říci, že tato právní úprava sice teoreticky odpovídá závazkům, které na sebe Česká republika převzala v rámci mezinárodního práva, ať již jednotnou úmluvou o omamných látkách z roku 1961, úmluvou o psychotropních látkách z roku 1971, či úmluvou

OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988, nicméně v praxi komplikuje postup orgánů činných v trestním řízení na poli boje proti toxikomaním.

Je totiž zřejmé, že pokud je držení omamných látek pouze přestupkem a není trestně postižitelné, je velmi obtížné postihnout i samotný obchod s omamnými látkami, a to zejména v jeho pouliční formě, tedy ve fázi, kdy se omamné látky dostávají ke konečnému spotřebiteli. Za současného právního stavu je totiž v podstatě nutno takového prodejce přistihnout přímo při činu, tedy při předávání omamné látky svému "zákazníkovi". Nepodaří-li se policii přímo takto zadokumentovat jednání podezřelého, je další dokazování značně obtížné. Je pak nutné dokumentovat jednání takovýchto prodejců svědecky, tedy výpověďmi osob, které omamnou látku od prodejce kupují. To se však velmi často nedaří. Nelze zde totiž, nebo jen velmi obtížně, použít operativních prostředků policie, a to ani těch nově zavedených, již zmiňovaných zákonem 152/1995 Sb., tedy policejního agenta. Domnívají-li se někteří odborníci z oblasti zdravotnictví, že pouliční prodej omamných látek, příp. prodej podomácku vyráběných omamných látek lze tímto způsobem pokrýt, mám za to, že jsou ve velkém omylu, neboť tento prodej je značně rozsáhlý a bylo by nutno nasadit značné policejní síly, přičemž efekt by tomuto nasazení neodpovídal. Nová úprava operativních prostředků policie se bude jistě osvědčovat při potírání obchodu s omamnými látkami ve velkém, ve vztahu ke zločinnému spolčení, ovšem zejména ve vztahu k vyšším či středním článkům této organizace a nikoliv k "pěšákům", pouličním prodejcům. Protiprávnost jejich jednání je pak za současného legislativního stavu nutno prokazovat svědecky, a zde je dán široký prostor pro činnost obhajoby, která zpochybňuje výpovědi takových osob s odkazem na to, že patří k toxikomanům a nejsou tedy věrohodné. Svou roli zde pak hraje i relativně dlouhá doba, po kterou trvá než se případ dostane k soudnímu projednání, a tím způsobené nepřesnosti ve výpovědích těchto svědků, což také slouží obhajobě k jejich dalšímu zpochybnění. Nelze pominout ani možnost dalšího působení osob z okruhu prodejců na své odběratele, kteří jsou na droze závislí, a tím i ochotní měnit své výpovědi i přes hrozbu trestní sankce tak, aby vyhověli potřebám prodejců. Za této situace je velice obtížné usvědčit podezřelé z trestné činnosti v této oblasti. Je také zřejmé, že pouhý administrativně právní postih dle zákona o přestupcích vzhledem k mizivým sankcím, které tento zákon obsahuje nemůže být účinný. Proto bych chtěl v dalším bodě svého článku nastínit určité možnosti řešení tohoto problému.

Nejprve bych se však zmínil o dvou v současnosti značně diskutovaných legislativních návrzích, a to k návrhu bývalého sekretáře Meziresortní protidrogové komise Úřadu vlády ČR MUDr. Pavla Béma a k návrhu pana poslance Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Pavla Severy.

4. Návrhy na nové legislativní úpravy

MUDr. P. Bém uveřejnil svůj návrh v denním tisku, např. v Lidových novinách z 8. 2. 1996. V tomto návrhu uvádí, že předkládá alternativní návrh, neboť si uvědomil, že kriminalizací držení drogy je naše společnost ohrožena novou vlnou totalitarismu. Dále pak uvádí, že stávající právní úprava poskytuje orgánům činným v trestním řízení nástroje pro efektivní boj s narkomafií a pouličním prodejem drog, a přesto se nedaří distributory drog z ulic měst vytlačit. Domnívá se, že kriminalizace držení drogy je povrchní, až diletantský, výkřik do tmy, který nejen, že problémy s distribucí drog nevyřeší, nýbrž je výrazně zhorší, neboť pozornost represivních orgánů bude bezpochyby přesunuta do té nejsnáze přístupné populace experimentátorů a konzumentů drog. Skuteční zločinci pak budou prodávat nerušeně drogy dál. Navrhuje proto směřovat represii na zločince, a ne na oběti, zvýšit výrazně trestní sazby pro distributory drog, klasifikovat drogy do skupin podle jejich nebezpečnosti (drogou zvláště nebezpečnou je např. heroin, braun, kokain cracks, pervitin a

některá další stimulancia), diferencovat trestnou činnost podle společenské závažnosti, stanovit množství drogy, které může mít konzument pro svou potřebu, aniž by se dopouštěl trestného činu. Konkrétně pak navrhuje toto:

I. Distribuce drog

- 1) Kdo distribuuje zvláště nebezpečné drogy uvedené v seznamu bude potrestán odnětím svobody v délce 5 - 10 let nepodmíněně.
- 2) Kdo distribuuje zvláště nebezpečné drogy uvedené v seznamu za úplatu bude potrestán odnětím svobody v délce 10 - 15 let nepodmíněně.
- 3) Kdo se dopustí distribuce v seznamu uvedených drog způsobem s vysokou společenskou závažností, např. prodejem nezletilým, skrytě, či bez vědomí konzumenta, ve velkém množství či podobně, bude potrestán odnětím svobody na 10 let
- 4) nepodmíněně, až výjimečným trestem odnětí svobody na doživotí.
- 5) Kdo se dopustí distribuce ostatních drog, bude potrestán alternativním trestem (např. veřejně prospěšných prací), až odnětím svobody na tři léta, podle zdravotní a společenské rizikovosti drogy a distribuovaného množství. Při zanedbatelné společenské nebezpečnosti činu může být od trestnosti upuštěno.

Tato úprava má dle MUDr. P. Béma umožnit tvrdé nekompromisní trestání nositelů zla - dealerů drog. Může pak drakonicky trestat prodej tvrdých drog mladistvým a zároveň nesmí být trestné držení drogy pro vlastní potřebu, jinak by se dle autora celá drogová represe zvrhla v perzekuci závislých. Dle Dr. Béma se jedná o výmluvy a nekvalitní práci orgánů činných v trestním řízení, pokud jsou dealeři zadrženi s obrovskými kvantitami tvrdých drog z důvodů formálních, důkazní nouze, propouštění na svobodu. Tomu hodlá čelit druhou hlavou svého návrhu.

II. Kdo přechovává zvláště nebezpečné drogy uvedené v seznamu v množství, které ukazuje, že jsou určeny pro prodej, bude potrestán odnětím svobody v délce 10 - 15 let nepodmíněně. Minimální množství, které ukazuje, že přechováváná droga je určena k prodeji, budiž množství 5 gramů (v případě takových drog jako např. heroin, kokain, nebo pervitin; v případě některých jiných, např. syntetických drog budou tato množství stanovena tabulkou). Dle Dr. Béma tato hlava navrhovaného zákona řeší dvě oblasti najednou - především bere represivním orgánům možnost svádět vlastní nedbalost a liknavost na legislativní úpravu a umožňuje, aby byli překupníci bez dlouhého dokazování stíháni. Zároveň však policie nedostane do ruky prostředek, který by mohla zneužívat k perzekuci závislých. Konečně se autor hodlá též zabývat transportem drog přes státní hranice, kdy chce rozlišit mezi pašováním tvrdých a měkkých drog, mezi pašováním jedné cigarety marihuany a jedné tuny heroinu.

III. Výroba a mezinárodní doprava (pašování drog)

- 1) Kdo doveze, vyveze, proveze nebo vyrobí ilegální drogy, bude potrestán alternativním trestem či trestem odnětí svobody do pěti let. V případě minimální společenské nebezpečnosti lze od potrestání upustit.
- 2) Kdo doveze, vyveze, proveze nebo vyrobí zvláště nebezpečné drogy uvedené v seznamu, bude potrestán trestem odnětí svobody v délce od 5 do 10 let nepodmíněně. Od trestu lze upustit nebo jej nahradit trestem alternativním, v případě, že zadržené množství drogy nepřesahuje množství 1 gramu.
- 3) Kdo doveze, vyveze, proveze nebo vyrobí zvláště nebezpečné ilegální drogy uvedené v seznamu ve velkém množství, bude potrestán trestem odnětí svobody na 10 - 15 let

nepodmíněně, v případě mimořádného množství až trestem vyjímečným. Velkým množstvím se rozumí 1 kg a více zvláště nebezpečné drogy uvedené v seznamu, mimořádně velkým množstvím 5 kg a více zvláště nebezpečné drogy uvedené v seznamu.

Dle Dr. Béma zmírňující dovětky ve shora citovaných ustanoveních jsou pojistkou proti zneužitelnosti zákona, proti podstrčení drogy. Kilogram heroinu se dle něj podstrkuje obtížněji než jedna dávka. Tento návrh má umožnit minimálně to, aby orgány činné v oblasti zákonné represe mohly vytlačit překupníky s drogou z center měst, a aby zločinci, kteří prodávají drogy dětem byli trestáni tak, jak si zaslouží, a také neodvede pozornost od toho, co nutně musí být součástí protidrogové politiky, a to od léčení závislých.

Dalším diskutovaným legislativním návrhem je návrh pana poslance Pavla Severy. Hodlá postihovat stejně držení omamných a psychotropních látek a jedů pro vlastní potřebu, jako jejich distribuci. Je tedy podobný názoru pplk. JUDr. Pospíšila, zveřejněném v Bulletinu NPDC č. 2/1995, z kterého vyplývá, že by se z ustanovení § 187, odst. 1 tr. z. vypustila slova "pro jiného", a aby nebyli postihováni "nemocní narkomani, závislí na droze", bylo by doplněno další ustanovení vylučující protiprávnost, které by znělo takto: "Trestný není pachatel, který sám drogu užívá a dopustí se jednání uvedeného v ustanovení § 187 odst. 1) tr. z. tím, že drogu přechovává pro svoji potřebu v množství nepřesahujícím jednorázovou dávku, přihlásí se do evidence Střediska pro léčbu drogových závislostí a do jednoho měsíce nastoupí léčbu s tím, že tato výhoda se nevztahuje na pachatele, který se tohoto jednání dopustí opakovaně a léčení v předchozí době svévolně porušil". Tím má být zamezeno trestání konzumentů drog a mají být též stimulováni k léčbě.

Zde bych chtěl nejprve říci, že v této souvislosti se mi nejeví důvodným tvrzení některých zastánců současné úpravy o tom, že postih přechovávání omamné látky jako trestného činu by bezpodmínečně vedl jednak k přeplňování věznic, a jednak k postihu mládeže, která si snad náhodou opatří marihuanovou cigaretu. Z tohoto důvodu se mi nezdá vhodnou úprava navrhovaná Dr. Bémem, ta vytrhává totiž možnost trestního postihu takového jednání z kontextu celé právní úpravy - celého trestního zákona i trestního řádu. Je silně kazuistická a zejména podsouvá orgánům činným v trestním řízení snahu postupovat pouze cestou nejmenšího odporu a předpokládá, že policie je ve svém postupu proti pachatelům trestných činů v podstatě nekontrolovatelná. Pomíjí ovšem skutečnost, že nad přípravným řízením trestním vykonává dozor státní zástupce, a o vině či nevině obžalovaného rozhoduje nezávislý soud. Je tedy zřejmé, že možnosti policie nějakým nekalým jednáním ovlivnit průběh trestního řízení jsou značně omezené. Trestní zákon i trestní řád mají v sobě zabudovány i zábrany, které samy o sobě by zabránily postihu jednak ojedinelých experimentátorů s drogou (např. středoškoláka, který si na rockovém koncertě vykouří marihuanovou cigaretu), jednak osob již na droze závislých.

Zmíním zejména ten fakt, že v českém trestním právu dosud panuje tzv. materiální pojetí trestného činu. Trestním činem je pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně, zároveň však čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je nepatrný, není trestným činem, i když jinak vykazuje znaky trestného činu (§ 3 odst. 1 a 2 tr. zák.). V případě pachatele mladšího 18 let musí být společenská nebezpečnost jeho protiprávního jednání vyšší než malá (§ 75 tr. z.).

To znamená, že proto, aby nějaké jednání bylo trestným činem, musí být splněny dvě podmínky. Jednak musí toto jednání naplňovat znaky skutkové podstaty trestného činu popsáno ve zvláštní části tr. z. To by bylo v případě zavedení opětovné trestnosti přechovávání omamných látek splněno i při zjištění např. jedné marihuanové cigarety. Druhou podmínkou však je, aby toto jednání bylo společensky nebezpečné. Je tedy zřejmé, že by při aplikaci těchto ustanovení nemohlo dojít k postihu osob, které pouze chtěly experimentovat s jednou dávkou drogy. Dále pak se domnívám, že uzákonění trestního

postihu přechovávání drog by mohlo, ač se to zdá zvláštní, vést i ke zvýšené motivaci aktivních toxikomanů k léčbě. Zde mám na mysli nově uzákoněná ustanovení tr. ř. o tzv. odklonech v trestním řízení, kdy je možno trestní stíhání určité osoby podmíněně zastavit ještě před podáním obžaloby. Mám za to, že zde by byla možnost tím, že by se obviněnému v tomto případě stanovila podmínka podstoupení odvykacích či jiných léčebných procedur k tomu, aby se vymanil z návyku omamné látky. Vyhověl-li by totiž obviněný - toxikoman těmto podmínkám, jeho trestní stíhání by bylo definitivně zastaveno, tím pádem by neměl ani záznam v rejstříku trestů, a nebyl by tedy nijak omezen ve svých dalších možnostech uplatnění. Tyto možnosti by tedy byly použitelné k tomu, aby tato úprava dopadla zejména na osoby, které se věnují pouličnímu prodeji omamných látek, případně na ty, kdo se odmítají podrobit procedurám, které by je jejich návyku mohly zbavit.

Pokud se týká osob závislých na užívání omamných látek, je nutno zmínit ustanovení § 12 tr. z., které jako další podmínku trestnosti stanoví příčetnost obviněného ve vztahu k trestnému činu, pro který je stíhán. Zákonodárce tuto podmínku formuluje tak, že za trestný čin není trestně odpovědný ten, kdo v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho nebezpečnost pro společnost nebo ovládat své jednání. Je tedy zřejmé, že pokud je někdo závislý na omamných látkách a tyto musí nezávisle na své vůli aplikovat, nemůže své jednání, spočívající v držení omamné látky pro svou potřebu ovládnout a byl by tedy trestně neodpovědný. Na druhou stranu však by bylo možno takovéto osobě uložit dle § 72 odst. 1 tr. zák. ochranné léčení.

Mám však za to, že problematický je i návrh poslance Severy. Zde jsou správné připomínky MUDr. Béma, že tento návrh staví na stejnou úroveň držení omamné látky pro svou potřebu a její distribuci, a mohl by tedy vést k přílišnému postihu uživatelů drog. Případné doplňky tohoto návrhu speciálními ustanoveními o zániku protiprávnosti držení omamné látky, pokud se tak stane toliko pro svou potřebu, považuji za nadbytečné z důvodů, které jsem již uvedl shora.

Lze však konstatovat, že by bylo možno provést velmi jednoduchou úpravu doplněním nového odstavce 1) do ustanovení § 187 tr. z., který by zněl "kdo přechovává omamné či psychotropní látky nebo jedy, bude potrestán odnětím svobody do 1 roku, nebo peněžitým trestem, nebo trestem veřejně prospěšných prací." Nemohu souhlasit s názory některých odborníků na problematiku omamných látek, kteří tvrdí, že by držení omamných látek mělo být postihováno až od určitého množství. Nutno konstatovat, že tento názor zastávají především neprávnické. Takováto úprava by byla značně problematická a v podstatě by nevedla k ničemu jinému, než že by konzervovala současný stav. Bylo by totiž obtížné určit to množství, od kterého by držba již byla trestná. Měla by to být dávka na jedno použití, na den, týden, případně jak odlišit množství u jednotlivých druhů omamných látek dle stupně rozvoje závislosti. Zaváděla by také velmi příkré rozhraní, které by asi těžko mohl potencionální obviněný ovlivnit, neboť většina omamných látek se nedistribuuje čistých a obvykle při obstarávání si své drogy toxikoman nenosí lékárenské váhy. Ve svém důsledku by opět nahrávala prodejcům, neboť asi nikdo nepochybuje o tom, že pro ně by nebylo problémem si vybudovat "mrtvé schránky", do těch si chodit pro zboží a mít u sebe právě tolik omamné látky, kolik ještě není trestné. Jak jsem již dříve uvedl, vzhledem ke katalogu sankcí, které bych navrhl uložit za pouhé přechovávání drogy, by rozhodně nehrozilo přeplňování věznic toxikomany a jejich zbytečná kriminalizace. Jak již vyplývá i z tabulky, která srovnává postih držení omamných látek a distribuci v různých západních zemích, nebyla by tato úprava nijak v tomto srovnání přísná. Mohla by mít však i pozitivní výchovný účel, neboť trest veřejně prospěšných prací by mohl být vykonáván v různých centrech, která se zaměřují na práci s lidmi závislými na omamných látkách, mohli by tedy osoby, které dosud nejsou plně závislé na droze získat touto prací zkušenosti, kam až by se mohly při dalším pokračování v kariéře toxikomana dostat. Tuto sankci by bylo možno uložit v rozmezí

50 - 400 hodin prací ve volném čase odsouzeného, a ten by tedy měl po tuto dobu možnost získat zkušenosti, a případně se i po vykonání tohoto trestu zapojit do činnosti těchto center. Na druhou stranu by tato úprava umožnila výrazný postih prodejců omamných látek, jednak možností uložení peněžitého trestu, který může dosáhnout až výše 5 milionů korun, příp. vzhledem k tomu, že prodejci bývají obvykle cizí státní příslušníci, nebylo by problémem jim ukládat trest vyhoštění, který znamená doživotní zákaz pobytu takovéto osoby na území republiky a porušení tohoto zákazu již samo o sobě zakládá další trestný čin.

Pokud MUDr. Bém požaduje přísný postih dealerů drog, jejich výrobců a členů zločineckých organizací zabývajících se tímto obchodem, poukazuje na to, co jsem již uvedl shora, zejména na § 43 tr. zák. ve znění zák. č. 152/1995 Sb., a také na možnosti policie postupovat proti těmto osobám efektivně, právě prostřednictvím úprav zavedených tímto zákonem. K jeho obavám ze zneužití pravomoci policie k postihu obětí drogové závislosti pak lze jen uvést, že i činnost agentů policie je pod kontrolou jak státního zástupce, tak i soudce. Lze tedy spolehlivě zneužití těchto prostředků proti "obětem" drog vyloučit.

Shora uvedený návrh pak považují za možný provést ještě nyní, za účinnosti současného trestního zákona, avšak pro rekonstrukci trestního práva hmotného bych navrhoval, s ohledem na uvažovanou tripartici protiprávního jednání (přestupek, přečin, zločin) a formální pojetí protiprávního jednání, zařazení držby omamných látek pod soudně trestný přestupek, aby bylo ještě výrazněji odlišeno to, že zájmem společnosti je především postihnout obchod s omamnými látkami, a nikoliv jejich samotné užívání. Bylo by tedy jednoznačně vyjádřeno, že držení drogy je nežádoucí, ale přitom by nepůsobilo represivně. Postih za přestupek by byl především finanční, případně veřejně prospěšnými pracemi, propadnutím věci - tedy omamných látek. I zde by bylo možno ukládat ochranné léčení. Nevedl by tedy k omezení osobní svobody pachatele, přeplňování věznic a difamací osob, které jen ojediněle experimentovaly s drogou.

Další protiprávní jednání spojené s výrobou, šířením omamných psychotropních látek a jedů, respektive držení, šíření prostředků k jejich výrobě (nyní § 187, 8 tr. z.) by bylo vhodné zařadit mezi přečiny (dnešní odst. 1 těchto ustanovení), nyníjší kvalifikované skutkové podstaty mezi zločiny.

Bylo by zde pak možno uvažovat v nejzávažnějších případech i o zpřísnění těchto zločinů sankcí, v případě, že by byla zvýšena obecně horní hranice trestu z dosavadních 15 let na 20 - 30 let.

4. Závěr Jak plyne ze shora uvedených návrhů, mám za to, že by mělo být postihováno i samotné držení omamných a psychotropních látek a jedů. Chtěl bych proto tímto článkem vyvolat diskusi o tomto řešení, zejména pak ze strany odborné právní veřejnosti.

Tato problematika si totiž, dle mého názoru, vyžaduje zejména věcnou, odborně fundovanou diskusi. Pokud bude tedy taková diskuse vyvolána, splní tento článek svůj účel.

AKUTNÍ INTOXIKACE ZPŮSOBENÉ PŘEDÁVKOVÁNÍM DROGAMI V PRAZE V ROCE 1995 NA ZÁKLADĚ VYŽÁDANÝCH TOXIKOLOGICKÝCH VYŠETŘENÍ

Zpracovala M. Balíková ve spolupráci s J. Večerkovou, E. Novákovou, V. Marešovou, Z. Hájkovou, I. Kurcovou, Ústav pro toxikologii a soudní chemii, 1. LF UK a VFN, Praha 2.

V roce 1995 bylo v laboratořích Ústavu pro toxikologii a soudní chemii (ÚTSCH) v Praze vyžádáno celkem 6530 komplexních chemicko-toxikologických vyšetření různých případů. Vyšetření jednoho případu představuje většinou současně zpracování několika různých biologických vzorků několika různými metodami podle okolností (např. podezření na komplikovanou otravu směsí nox). Souhrnná interpretace nálezů je integrální součástí toxikologických analýz.

Toxikologická vyšetření biologického materiálu jsou poskytována pro tyto účely:

1. Laboratorní diagnostika akutních otrav neprofesionálních, tj. náhodných (hlavně u dětí) i úmyslných (sebevraždy, abusus drog)
2. Kontrolní toxikologická vyšetření (dodržování nařízené léčby, v odhalování a léčbě toxikomanie, případy kontrol řidičů motorových vozidel, vojáků, vězňů aj.)
3. Forenzní šetření u živých i mrtvých (ve druhém případě často ve spolupráci s Ústavem soudního lékařství 1. LF UK a VFN). Často se jedná o objasňování podezření na kriminální činnost. Mj. v zahraničí se těmto otázkám věnuje všestranná pozornost ze strany státu včetně podpory výzkumu a pre i postgraduálního vzdělávání. U nás tomu zatím tak není.

Toxikologické analýzy byly vyžádány především zdravotnickými zařízeními ambulantními i klinickými, dále v menší míře Policií ČR, popř. soudy, v zanedbatelném množství fyzickými osobami pro soukromé účely. Vyšetření jsou běžně poskytována hlavně pro spádovou oblast hl. města Prahy a středních Čech, ve zvláštních případech i pro jiná místa ČR. V akutních případech intoxikací ohrožujících zdraví a život je k dispozici nepřetržitá laboratorní toxikologická služba.

Kromě ústavních vyšetření byly vyžádány soudně znalecké expertizy z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie a soudní chemie přímo u jednotlivých soudních znalců v celkovém počtu asi 150.

Pokud se jedná o podání zprávy "Akutní intoxikace způsobené předávkováním drogami," přesněji omamnými a psychotropními látkami, lze se k tomuto problému poctivě vyjádřit vždy jen z určitého zorného úhlu s vědomím určitých omezení, a sice:

- 1) Soubor vyšetřovaných případů je dán zvenku a výběr pacientů nemůže být přímo ovlivněn pracovníky Ústavu. Nicméně laboratorní (služby Ústavu jsou značně unikátní a pokrývají širokou spádovou oblast Prahy a středních Čech, a tedy roční soubor nálezů je určitým obrazem skutečnosti ve speciálním vzorku naší populace. Domníváme se, že by měl být všestranně využit k vyvození potřebných závěrů a opatření. S dostupným metodickým a profesionálním specializovaným vybavením jsme navíc ale připraveni pro laboratorní studii o abúzu drog na jakémkoliv populačním souboru.
- 2) Zpráva toxikologů Ústavu je založena výhradně na objektivních laboratorních nálezech u

vyžádaných toxikologických vyšetřeních. Z denní praxe víme, že laboratorní nálezy ze specializované laboratoře zobrazují skutečnost věrněji, než anamnestické údaje založené na samovýpovědích, které bývají často značně nespolehlivé nebo přinejmenším neúplné. Proto zřejmě také pozitivní nálezy vyšetření konkrétních případů akutních intoxikací alespoň v Praze převyšují značně odhad uváděný v epidemiologické studii HS za rok 1995, jak dále vyplývá z našich dat. To, že se během porevolučních let úloha laboratorní diagnostiky toxikomanie v protidrogové koncepci stále nedoceňuje, má potom za následek kvalitu statistických informací typu: fatální intoxikace, známý feťák, nelze zjistit čím.

- 3) Některé omamné a psychotropní látky mohou být podány lékaři v rámci terapie intoxikace, aniž je na použitou léčbu upozorněno (často např. diazepam), a objeví se potom mezi noxami našich toxikologických nálezů. U jiných látek je ovšem úmyslné zneužití zjevné (např. cannabinoidy, diacetylmorfín, methamfetamin, kokain).
- 4) Náklady na laboratorní služby Ústavu jsou financovány především podle podkladů vyúčtovaným zdravotním pojišťovnám, MZ ČR, Polici ČR apod. Pro účely obecnějšího a společensky jistě prospěšného *statistického zpracování toxikologických nálezů v tomto významném centru nebyly zatím poskytnuty žádné prostředky na potřebné vybavení pro automatické zpracování dat, chybí patřičná společenská objednávka*. Pro ruční souborné vyhodnocení velmi pestrých individuálních nálezů (archivovaných v písemné formě včetně interpretace) není bohužel k dispozici pracovní síla. Přesto však nám počítačová forma původně určená pro výkazy zdravotním pojišťovnám dovoluje určitý, byť omezený statistický výkaz, opírající se o výsledky některých vybraných vyšetření, a to přítomnosti drog v moči ze skupin barbiturátů, benzodiazepinů, cannabinoidů, opiátů, sympatomimetických aminů, kokainu. Těchto vyšetření bylo v roce 1995 provedeno 2949, z toho bylo pozitivních alespoň v jedné skupině 1304. Pozitivita výsledku je vztažena k určité v laboratoři zvolené, hraniční koncentraci prokazované látky. Volba hraniční koncentrace je ovlivněna analyticko metodickým vybavením laboratoří, tj. není zatím dána legislativní formou. Jak už bylo řečeno, dostupné počítačové vybavení zatím neumožňuje ve statistickém souhrnu rozřadit pozitivní nálezy - např. ve skupině opiátů na kodein plus morfin, 6-monoacetylmorfín plus morfin, ethylmorfín plus morfin, kodein plus dihydrokodein plus hydrokodon plus hydromorfon plus morfin. Je to škoda, protože tím by se přispělo k třídění nálezů podle původních aplikovaných forem (např. aplikace kodeinu, heroinu, popř. tinktury "Brown"). Toto tedy se současným vybavením automaticky možné není. Dále není možné odlišit nálezy pozitivní jen v jedné skupině (např. pouze opiáty) anebo souběžně pozitivní ve více skupinách (např. opiáty plus benzodiazepiny, opiáty plus sympatomimetika plus benzodiazepiny aj.). Podobně nelze automatickým zpracováním odlišit pozitivní nález drog současně s anebo bez přítomnosti ethanolu či jiných těkavých látek (toluenu). Pozitivní nálezy vybraných skupin omamných a psychotropních látek v moči (tj. potvrzené screeningové výsledky druhou nezávislou metodou) jsou uvedeny v připojené *závěrečné tabulce*. Pokud by se z těchto dat činily další závěry, je nutné přihlídnout ke všem zde uváděným skutečnostem a omezením.
- 5) Na pracovišti není zatím z důvodů finanční rentability zavedena metoda na průkaz LSD v biologickém materiálu. Pouze z tohoto důvodu tato látka a její metabolity v nálezech nefigurují.
- 6) **Akutní intoxikace způsobené předávkováním omamných a psychotropních látek lze zhruba rozdělit do tří kategorií, ovšem nelze mezi nálezy se současným počítačovým vybavením zpětně statisticky rozlišit.**

* KATEGORIE A

Náhodné neúmyslné otravy omamnými a psychotropními látkami u malých dětí

* KATEGORIE B

Úmyslné jednorázové předávkování omamnými a psychotropními látkami ve stresových situacích (nejčastěji benzodiazepiny, méně barbituráty a opiáty, které mohou být v některých případech složkami analgetických směsí).

* KATEGORIE C

Chronické zneužívání omamných a psychotropních látek, vedoucí k akutním až fatálním intoxikacím. Nejběžnější vyšetřovaná věková kategorie 15 až 30 let. Stavby bezvědomí jsou častěji způsobeny předávkováním opiáty a deriváty benzodiazepinové řady, přičemž noxy mohou být doprovázeny přítomností dalších látek, i zcela opačných účinku (např. sympatomimetických aminů). K fatalitám často přispívá abusus opiátů. Jsou zaznamenány také případy intoxikovaných novorozenců, způsobené abuzem drog těhotných matek ještě krátce před porodem. V posledních pěti letech jsme zaznamenali velký nárůst zneužívání heroinu (do roku 1990 neznámá noxa v našich laboratořích), v nezměněné míře přetrvává aplikace ilegálně připravené tinktury Brown (obsahující zejména žádoucí hydrocodon), nově se objevil i ethylmorfin (zavedení substituční léčby opiátové závislosti Diolanem, ale patrně jeho zneužívání). S příchodem heroinu na český trh nikterak neklesla obliba methamfetaminu (Pervitinu), který je aplikován v nepředstavitelných směsích, např. s opiáty morfinové řady, vedoucích často k intoxikacím. Dostí častý je pozitivní nález cannabinoidů v moči, zřídka je nalézán methylenedioxyamfetamin (Ecstasy), kokain a metabolity. Varující pro společnost jsou pozitivní nálezy drog u kontrolovaných řidičů motorových vozidel, a to např. methamfetaminu, cannabinoidů. Tyto nálezy jsou jen znakem reality, protože se tradičně v případech nesprávného řízení u nás vyšetřuje pouze krev řidiče na obsah ethanolu. Řada konkrétně doložitelných zahraničních studií však ukazuje na značný podíl drog na nesprávném řízení motorových vozidel a následné nehodovosti. Závěry plynoucí z takových studií jsou v zahraničí obvykle důležitými podklady pro další přijímaná opatření ze strany státu.

Závěrečná tabulka

Potvrzená pozitivita nálezů drog v moči vyšetřených skupinovým screeningem v ÚTSCH v roce 1995 (N=2949)		
	Pozitivní nálezy	Analytický limit (ng/ml)
Barbituráty	252	300
Benzodiazepiny	729	10
Cannabinoidy	190	20
Opiáty	220	200
Sympatomimetica	267	200
Kokain	9	300

* Pozitivní nálezy ethanolu a těkavých látek nejsou v tabulce zahrnuty

KNIŽNÍ OKÉNKO.

Miloš VANĚČEK, NPDC

SÁM SEBOU 1 - 4

Zdena Kašparová - Tomáš Houška

(multipředmětová učebnice pro ZŠ)

Recenze Hana Šnajderová

Tyto publikace vznikly jako reakce na závěry specialistů v oblasti drog a vlastně na objednávku Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, která má k dispozici i alarmující poznatky dodávané policií: nejen, že se u nás objevily i "tvrdé drogy", ale stačila se už vytvořit celá síť prodejců a distributorů, jejichž cíl je evidentní: co největší odbyt (a tedy i zisk). Snaha získat co největší počet zákazníků přivádí tyto "obchodníky" až k branám škol, neboť věkový průměr uživatelů - bohužel - stále více posouvá k osobám mladším.

Dosavadní příručky s tematikou prevence proti drogám mají jedno společné: v první části informují o drogách a další části jsou vlastně popisem neblahých následků jejich užívání. V obecné rovině to lze zjednodušit na schéma: PROSTŘEDEK - ČIN - TREST.

Jako prevence se tato metoda ukázala neúčinnou, v mnoha případech dokonce kontraproduktivní: informace o drogách a jejich užívání nevyzrálé jedince neodrazuje, ale naopak inspiruje, ať už jsou jejich pohnutky jakékoli (překonání strachu, neukázat se jako zbabělec, nuda, touha po experimentu, zapadnout do party, pomstít se rodičům, vzbudit zájem o svou osobu a pod.).

Z těchto závěrů vycházel autoři této publikace. Poučení neúčinností předchozích metod přistupují k tématu z opačného konce. Samozřejmě knížka obsahuje základní informace o drogách, jejich pěstování, distribuci a užívání i o jeho následcích. V této pasáži se však autoři přidržují zcela programově objektivně prokazatelných skutečností - jak se droga jmenuje (i s latinským názvem), jak vypadá, jak působí a na co působí. Najdeme zde i kapitoly zabývající se drogami v dějinách, neboť účinky omamných látek znal už starověk a nejsou tedy "moderní" záležitosti, jak se mnoho dětí domnívá. Pasáž o kouření a pití alkoholu uzavírá příběh gamblera, neboť hrací automaty lze dnes rovněž zařadit mezi "návykové" činnosti.

Zjednodušená citace paragrafů, které se týkají této sféry je opět vzácně stručná a přehledná: "V České republice se trestá nejen - (6 paragrafů ve spojitosti s pěstováním, výrobou a distribucí), "nýbrž i" : (5 paragrafů spojených s přechováváním, nabízením a sváděním druhých ke konzumaci). Zde se tedy dětem dostává poučení, co všechno je v této oblasti už legislativně "ošetřeno": naprostá většina dětí vůbec netuší, že ten, kdo jim drogu nabízí (byť bezplatně) - přestupuje už zákon.

Tuto první polovinu - sympaticky, stručně a nově pojatou - lze stále považovat za podobnou předchozím publikacím (i ty přinášejí základní nutné informace). Druhá polovina je však právě to nové, co se Kašparová a Houška snaží zprostředkovat dál: prevence proti drogám nemůže obsahovat jen odstrašující momenty (ukázaly se neúčinné) - musí poskytovat alternativu. Zde oba vycházejí ze skutečností psychologů - totiž co děti k drogám přivádí. Jen namátkou:

- neúspěch
- malé sebevědomí
- žádné hlubší zájmy
- malá možnost seberealizace
- nezájem druhých o jeho osobu

- neschopnost přemýšlet sám o sobě a vyvozovat si z toho závěry (experiment bez domyšlení důsledků)
- nedostatek vůle
- neschopnost koncentrace
- nuda

Druhá polovina publikace je právě proto věnována činnostem, jimiž si děti mohou samy sebe vyzkoušet, "otestovat", ale obsahuje i návody, jak to mohou udělat ve skupině. Najdou zde sociální hry, cvičení na koncentraci, hry vycházející z jógy, ale právě tak testy "co jsem já a kdo jsme my" i návody na relaxační cvičení a autogenní trénink.

Tím, že učebnice nebyla vytvářena pro určitý předmět (žádný takový na základní škole není), skýtá možnost použití pro všechny učitele a další pedagogické pracovníky (vychovatele, vedoucí kroužků ...). Rozhodně by zájem o ni prospěl i rodičům, a to nejen těm, jejichž děti už v něčem "jedou".

Co považuji na této učebnici za nejhodnotnější, je její inspirativnost. Tvořivému učiteli poskytuje škálu možností a nápadů, s nimiž může dál pracovat - aplikovat hry na předmět, který vyučuje, používat nabídnutý postup ve zcela nových souvislostech nebo situacích. Učebnice dostala název "Sám sebou", což je klíčový problém, z něhož se tíhnutí k náhražkovým činnostem vždycky začíná odvíjet: dnešní generaci školáků chybí schopnost vytváření úsudku o sobě samém, vlivem televize, videa a hracích automatů jedná spíše mechanicky než uvážlivě, ulpívá na povrchu jevů bez potřeby hloubat - a v tom potřebuje pomoci.

Učebnici, kterou mám před sebou, lze z tohoto pohledu pokládat za podanou ruku.

Chcete-li s protidrogovou prevencí začít vážně i u Vás, můžete požadovat informace na adrese autorů:

PaedDr. Zdena Kašparová
Středisko sociální prevence hl.m. Prahy
100 00 Praha 10, Černokostelecká 4
Tel: 772334, 771558

nebo na adrese spoluautora a nakladatele, kde si můžete učebnice objednat:

PaedDr. Tomáš Houška
160 00 Praha 6, Václavkova 2
Tel: 320 745

Dále bychom Vás v knižním okénku chtěli upozornit na několik titulů z nakladatelství odborné literatury **GRADA publishing**.

Závislost známá neznámá

Jiří Heller, Olga Pecinová a kolektiv

I naše země už patří mezi konečnou pro distributory drog. Nesmíme však zapomínat ani na drogu, která je prozatím ve svých celospolečenských důsledcích daleko horší, a to na alkohol. Publikace se zvláštním důrazem zmiňuje o dvou ohrožených skupinách populace. O dospívající mládeži a o zdravotnících. Knížka přináší informace, jak se s problematikou závislosti vypořádávají v některých zemích západní Evropy.

Psychofarmaka v klinické praxi

Jaromír Švestka a kolektiv

Kniha poskytuje komplexní informace o současných možnostech léčby. Jsou v ní vhodně vybrány a prezentovány aktuální informace, které by měl znát každý lékař, který psychofarmaka ve své praxi používá. Předností publikace je jednak pozornost, kterou věnuje mechanismu účinku, jednak zevrubná informace o tom, jak s omamnými a psychotropními látkami zacházet.

Encyklopedický slovník podnikatele

Vladimír Pelc

Nepostradatelná a na našem trhu významem a rozsahem ojedinělá kniha, přinášející ve stovkách hesel výklad významů slov, s nimiž se podnikatelé a manažeři setkávají ve své každodenní praxi. Encyklopedická forma umožňuje snadnou orientaci v textu, který vám vysvětlí základní významy jednotlivých odborných pojmů.

Mimo výše uvedené tituly vydává nakladatelství GRADA řadu dalších titulů. Jedná se o odbornou, zdravotnickou a počítačovou literaturu. V nabídce tohoto nakladatelství jsou i výukové programy.